

Muusikaaleht

Tartumaa 4. faalgipidu 1940.

NR. 6

JUUNI

1940

Helikunstnike aadresse:

Arder, A., konservat. lauluõpetaja, ooperi-
laulja, Vismari 17-a—11.

Avesson, Elsa, klaverisolist, saade, Vabriku
t. 23—1, tel. 432-21.

Brauer, Evald, konservatooriumi õpetaja,
flöödi- ja teooriatunnid. Valdeku tän. 74,
Nõmme.

Brinkmann, Kurt, viiulikunstnik, tunnid.
Tartu 12—21 (sissekäik Reimani t.).

Johanson (Vetting), Vera, pianist, saade,
Narva 50—12.

Falk, Violetta, saade, klaveri- ja teooria-
tunnid, Reimani 24—7, tel. 323-71.

Gents, Harry, klaverisolist, klaveriõpetaja,
muusikateooria, S. Tatari 10—12, tel. 425-74.

Prof. Hellat-Lemba, L., konservatooriumi van-
nem lauluõpetaja, ooperilaulja, Imanta t.
nr. 3—4, tel. 464-84.

Indra, Paul, Virmalise (Rulkoviuse) 26—10,
tel. 426-20.

Järv, Ida, kontsertlaulja ja lauluõpetaja,
Harju 29—4.

Kõha, Tekla, Riigi Ringhääling, Vismari tn.
nr. 26—7.

Kõrb, Aino, pianist, Weizenbergi tn. 15—1,
tel. 301-08.

Tamm, Aino, laulukunsti stuudio, Tina tn.
nr. 23—30, tel. 302-40.

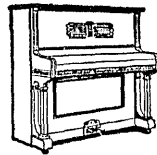
Tenno Vironi, laulja ja lauluõpetaja, Aia-
vilja tn. 4—32.

Tobias, Silvia, harfikunstnik, konservatoo-
riumi õpetaja, Kaupmehe 24—10.

August Permman, O.-ü. „Esto-Muusika“ ja
Tallinna Konservatooriumi klaverimeister
ja -häälestaja, Tallinn, Gonsiori 43—2,
tel. 320-51.

Muusikamuseum:

Müürivahe tn. 12, avatud: pühap., teisip.,
neljap. kella 12—14.

Klaveritööstus

K. Saar

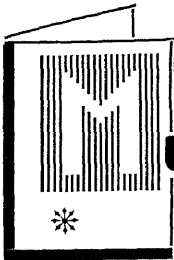
Liivalaia 64

Telefon 457-01.

Soovitab
otse töökojast

pianiinosid.

mis kõlalt ja vastupidavuselt täieliselt
võrdsed välismaa kuulsamate firmade
omadega. Parimaks tõenduseks—ostud
ja soovitusused muusikatundjailt.

MUUSIKALEHT

1940. XVII. AASTAKÄIK
ÜHES NOODILISAGA

E. L. L. liikm. — aastas Kr. 2.50
Teistele „ 3.—
Välismaale „ 4.50
E. L. L. liikm. poolaastas „ 1.25
Teistele „ 1.50
Välismaale „ 2.30

ILMUB 10 KORDA AASTAS
TELLIMISI VÕTAVAD VAS-
TU KÕIK POSTIASUTUSED

TOIMETUSE JA TALITUSE AADRESS:
TALLINN, LAI TÄN. 11. TELEFON 431-82

SISUKORD:

Suurte ümberhinnangute ajajärgul
— Ed. Visnapuu.
100 aastat eesti koorilaulu radadel.
— A. Kasemets.
Tartumaa neljanda laulupeo tule-
musi. — A. Kasemets.
Ooper ja kontserdid. — Ed. Visna-
puu j. t.
Värskendav tuulepuhang muusika-
pedagoogilisel alal. — H. Vald-
maa.
Kas paraad või muusikaline aren-
damistöö. — Elm. L.
Muusikategelase Ed. Kuude mä-
lestuseks.
Ülevandet aastavahetusel Lauljate
Liidus. — E. L.
Mitmesugust, illustratsioone.

Järgmine number ilmub septembri algul.

Muusikaline

ED. VISNAPUU

Suurte ümberhinnangute ajajärgul

Uue Vabariigi Valitsuse deklaratsioon, milles pöörduakse tööliste, talupoegade ja töötava haritlaskonna poole, sisaldab üldiste reformide programmis ka rahvusliku kultuuri ala. See on omaette laialdane ning mitmekülgne osa töökavast, kuhu hulka ühe päättükina kuulub meie muusikaline areng ja tegevus.

Praegu on käed tööd täis kõigil, kes tungivad ühiskondliku elu korraldamise poole. Ka muusikalistes ringides tehakse üritusi reformide läbiviitmiseks, millega pannakse uued alused terve ja elujõulise rahvusliku helikunsti edaspidisele kujunemisele.

Kui tegelikult asume asja juure, siis meil tuleb vanu ja uusi astjaid täita värske sisuga. Oma parema äratundmise järgi meie peame reformid läbi viima põhjalikult, arvestades ainuüksi üldisi ühiskondlikke seisukohti. Meie ei tohi kõhkleda olla selgete ja kindlate äratundmistega juures.

Kultuurses maailmas ühiskondliku kasvatusaluseks osutub kool. Selle lähtetelt saavad oma kujunemise alguse nii perekonna kui rahva elu. Nii peame muusikalist kasvatust koolis juhtima suure armastusega ja tähelepanuga, et täita edaspidiseks kohustust oma mineviku, oleviku ning tuleviku vastu.

Meie oleme paljudel kordadel häält tõstnud eesti koolis valitsenud puuduliku muusikalise kasvatusel puhul. Esijoones pole siin mitte niivõrd tegu vildakate õppeviisidega pedagoogide käsittluses kui äärmuseni piiratud võimalustega. Laulu- ja muusikatundide

arv koolis on sedavõrd väike, et sinna ka parima tahte juures ei saa mahutada hädapärast vajalist sisu.

Meie aga teame, kuidas muusika täidab suuri elulisi ülesandeid kõikjal ja alati. Kasvavale noorusele on see aga sama, mis õhk ning valguski. Teda meie ei tohi jätta vaimselt kiratsema ega tõugata hingeliselt tuimusse. Laul ja muusika koolis peab saama väärilise eluõiguse kui tunnete maailmas hinnatavalt rikastav ning tervislik vahend. See pärast tuleb õppekavade uue koostamise juures hoolega silmas pidada muusika esmajärgulist tähtsust noorte kasvatamisel.

Edasi tuleb vaatluse alla helikunstilise erihariduse küsimus. Siin ehk esimese pilguga paistavad asjad oma põhilises teostuses siledamad olevat. On küll mõnede küsimuste kohta varemini sõna võetud ja nüüd hiljemgi neid puudutatud, kuid ikka nagu ülemineku vormis. Asja lähemal vaatlemisel aga selgub ulatuslikumate sisuliste uuenuduste vajadusi.

Nagu teame, tekkis meil omariikluse algpäevil rida muusikakoole. Tartus ja Tallinnas asusid tegevusse kõrgemad koolid — kokku ligemale tuhande õpilasega. Meil oli koguni korruga kaks konservatooriumi. Praegu neis kummaski linnas töötavad õppeasutised spetsialistide ettevalmistamisel. Nagu aga tulemused näitavad, pole asja suudetud viia ratsionaalsuse piirideni.

Nimelt võime andmete varal tõestada, et meil suur osa muusikalise eriharidusega isi-

kuid ühes dokumendi saamisega kaob lihtsalt silmapiirilt. Nendest üks osa on pärit jõuka kihil hulgast ja õppis muusikat ainult oma eralõbuks. Teised aga sattusid valjema kontrolli puudumisel õnnetuse teele. Mõlema liigi esindajad on ühiskonnale tekitanud kahju.

Siit järgneb pikema seletusega, et kõrgemate muusikaliste õppeasutiste tegevuses ja struktuuris tuleb läbi viia olulisi muudatusi. Neid paratamatult peab meie oludele vastavalt reformeerima, kujundades selleks koguni välja eritiüübi.

Meil üritati lähemas minevikus rahvakonservatooriumi asutamist koorijuhtide ettevalmistamise sihiga. Muidugi see põhjendus pole kuigi kaaluv, aga mõte laseb end teisiti rakendada. Nimelt peabki meil muusikalise koolitüübi aluseks jääma rahvakonservatoorium. Selle juures aga asuvad töötama meistrklassid ja eriharud spetsialistide kasvatamiseks. Sinna pääsevad ainult erilisel väljapaistvad anded, kes on varustatud fõeliste eeldustega tulevaseks kutsetööks. Samas aga arvestagem ka võimaluste loomist mõningatel erialadel hariduse täiendamiseks Nõukogude-Vene kuulsate pedagoogide juures.

Nisugusel teel — rahvakonservatooriumi ja kõrgema astme tiheda koostöö juures on kindlustatud filter selektsiooni tegemiseks ning kõrvaldatud ka ahvatlused klasside paisutamiseks kunstlikul viisil. Meile pole ju tarvis diplomeeritud nimesid vaid teonimesi. Selleks rakendugu igati oma jõu ja kutsumuste kohaselt.

Kuidas meil diplom inimese väärtuse on välja lülitatud, selleks tuletame meele helilooja C. Kreegi juhtu. Me teame, et C. Kreek on haritumaid ja andelisemaid eesti helikunstnikke. Tema loominguline tegevus ning pedagoogiline töö seisavad väga hinnataval tasemel. Siiski ta asetseb õpetajana palgatabells viimaste hulgas. Mingisugused sammud pole annud tulemusi paberlike õiguste vääramiseks.

Eelnenuga on väga tihedasti seotud heliloomingu soodustamise küsimus. Nii peaks väärtusliku produktsiooniga isikutele esijoo-

nes muretsema elatisvõimalusi, sest uued kunstivarad on ju meie ühine rahvuslik rikkus. Loominguliste võimaluste piiramine kuulub pahede hulka, mida vaevalt saab tagant järele veel hääks teha. Kitsamate olude tõttu aga peame toimima eriti läbi-kaalutult ja õiglaselt.

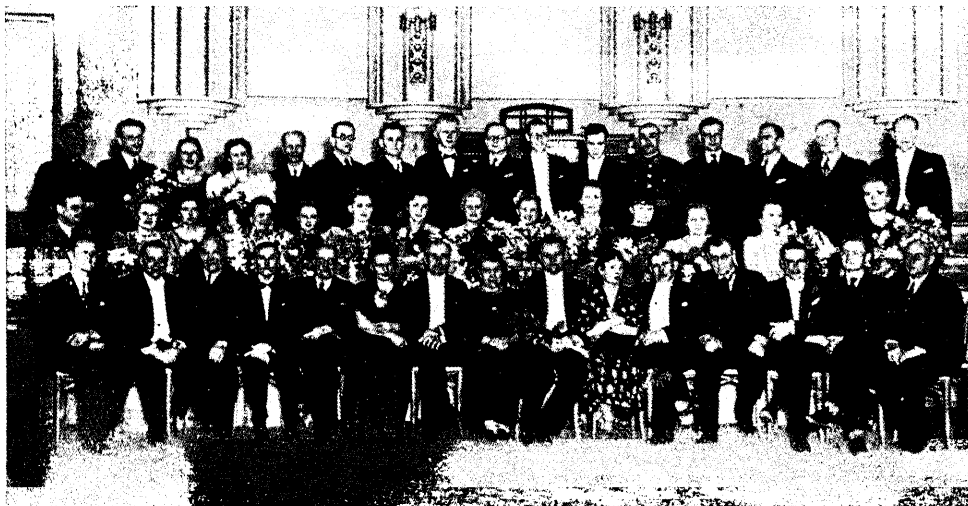
Kindlasti tuleb muutmisele senine toetamiste süsteem üldiselt. Sihtkapitalide esinduskogude ja nõukogu vahekorid oli võrdlemisi nõrk. Teine instants tihti toimis erinevalt esimese ettepanekutega. Isiklike toetuste määramine nii ühest kui teisest allikast on tihti tekitanud arusaamatust ja õlakenitamist. Nende üle otsustamine tuleb kindlasti anda ühe kompetentse ringi õiglaselt toimiva organi kätte.

Muusikateadusliku töö alal tuleb eelkõige koostada üldine programm ja panna küsimused kindlasse täitmise järjekorda. Uurimusi on meil seni avaldatud väga vähe. Siingi autor enamasti tegutses isiklikul riiskol ning oma varudega. Neid ülesandeid aga peab toetama ühiskond, kelle huvides ka asja toimetatakse. Praegu üheks väga kiireks tööks on rahvamuusika kogumine ning jäädvustamine. Aeg ei jää seisma ega ootama veel elavate laulikute ärakutsumisega. Meie ei tohi neid varasid lasta igaveseks kaduma minna.

Eesti kunstmuusikaline looming on otsimas teed välismaadesse. Meie ei saa end muidu näidata, kui pole trükiseid levitamiseks. Meil on toodangu alalt rohkem anda kui teatakse küsida. Aga sellele tuleb võraste tähelepanu pöörata, neile midagi kätte ulatada. Peame rõhutatult ja järjekindlusega jätkama noodivarade paljundamist, milline ala on liigagi kaua oodanud järjekorda.

Muusikute kutsuhuvidel kaitses on tarvis läbi viia põhjalikke uuendusi. Teenistuslike küsimuste korraldamine peab terves ulatuses minema organisatsioonilisele alusele, et vältida ekspluateerimisi. Kutsemuusikute pensioniala vajab radikaalset lahendust. Nagu teame, on interpretide õitsev tööiga üsna lühike, seepärast olgu nende edaspidine saatus täiel määral kindlustatud.

Foto Uustalu

*E. V. Tallinna Konservatooriumi lõpetajad koos õppejõududega
1940. a. kevadel*

Tõlgitsevate kunstijõudude eest tuleb eriti hoolt kanda tänapäeva tehnilisel ajastul. Praegused mehaanilised vahendid on interpreetidele kujunenud suureks võistlejaks. Siin meie ei tohi aga unustada seda kõige olulisemat — inimest ennast. Tuleb kasutada kõik võimalused elava muusika viljelemiseks, tõkestades selle kulul äritsemist ja vaimset kuritarvitamist.

Meil on küllalt juba antud luksUSDiplomeid ning toimetatud paraadlikku registreerimist. Näiid usume, et aeg pöördub otsustavalt sisu poole ülesandega — tõsiselt tööd kaitsta.

Helikunsti kutseliste alade kõrval on väga suured ülesanded täita rahvalikku kultuuri edendamisel, vabahariduslikel organisatsioonidel. Neid kõiki tuleb ühe vastava keskkohta kaudu võrdse tähelepanuga soodustada. Muusika levikut seltskonnas ja perekondades peab veelgi laiendama ning süvendama. Selleks leidub üsna rohkesti uusi kasutamata võimalusi. Musitseerida instrumentidel ja laulda igal võimalusel ning sündi-

matu rõõmuga — see on meie rahvaliku kunsti õilis siht.

Lõpuks märgime veel vajadust uue autorikaitse sääduse järgi, mis rakendaks senisest kiiremad ja karmimad vahendid õiguste rikkumise puhul. Seda on meil eeskätt tarvis just mitmesuguste äritsejate vastu, kes jultunult tikuvad autoritelt ära kiskuma nende väheseid tasuvõimalusi. Kultuurised ringid muidugi täidavad oma kohustusi arusaamisega. Autorikaitse sääduse projekt töötati kunstiesindajate poolt välja juba rida aastaid tagasi, kuid pole järjega tegeliku käiguni jõudnud. Vana säädus, mis ilmus 1914. aastal, tunnustati juba tol korral asjatundjate poolt puudulikuks. Tänapäevani aga on maailm väga palju muutunud ning endised normid veelgi rohkem iganenud.

Kõiki oma soove väljendades ja esitades usume, et varsti need on kujunenamas tegelik-kuseks. Ise aga peame olema valmis abiks uue Vabariigi Valitsuse poolt deklareeritud sammude teostamisel, sest tööd on väga palju kõigi alade korraldamisega.

100 aastat eesti koorilaulu radadel

Viimaseil aastakümneil on meie muusikakunst teinud läbi kiire ja ulatusliku areenimisprotsessi nii produtsseerival kui ka reprodutsseerival alal ja on jõudnud kõigis oma avaldusis rahvusvahelise tasemeni. Meie kunstnikud-virtuoosid on pingelistel rahvusvahelistel võistlustel korduvalt tõestanud oma vastuvaidlematut kuuluvust kõrgesse rahvusvahelisse eriklassi ning meie helilooming ühevõrdselt vokaal- ja instrumentaalmuusika alal, kaasa arvatud suurvormide — sümfoonia, ooperi, oratooriumi ja kammermuusika valdkond, on annud saavutisi, mille paremik vaid meie kitsaste olude tõttu pole seni suutnud rajada endale teed väljapoole kodumaa kitsaid piire, nagu ta seda väärriks. Meie laulupeod kuni 20 tuhandeni küündiva tegelaskonnaga on olnud, kuigi mitte absoluutselt, siis igal juhtumil suhteliselt meie rahva üldarvuga, **s u u r i m a i k s** selles arnasteks muusikalisteks ettevõteteks maailmas. See progress, millele võrdset eriti kiiruse suhtes ei kordu sagedasti, on toime tulnud meie rahva kultuurihuviliste algatuse kandejõul — pärast tsaristliku režiimi langust suure revolutsiooni puhangus.

Ent teisest küljest see ulatuslik arenemine on võinud saada nii lühikese ajaga teoks vaid tänu sellele, et meie muusikakultuur ei ole mitte omakultuuri rajamise edevuses kunstlikult suureks paisutatud kumminukk, millel puudub liha ja veri, vaid et see on rahvuslik väärtus, mis rajaneb kaugest minevikust pärinevale tõupärasele musikaalsusele ja mis on jõudnud oma sügava sisu ning kõrge vormini sellest musikaalsusest juurduva pideva laulu armastuse ja laulu harrastuse kaudu.

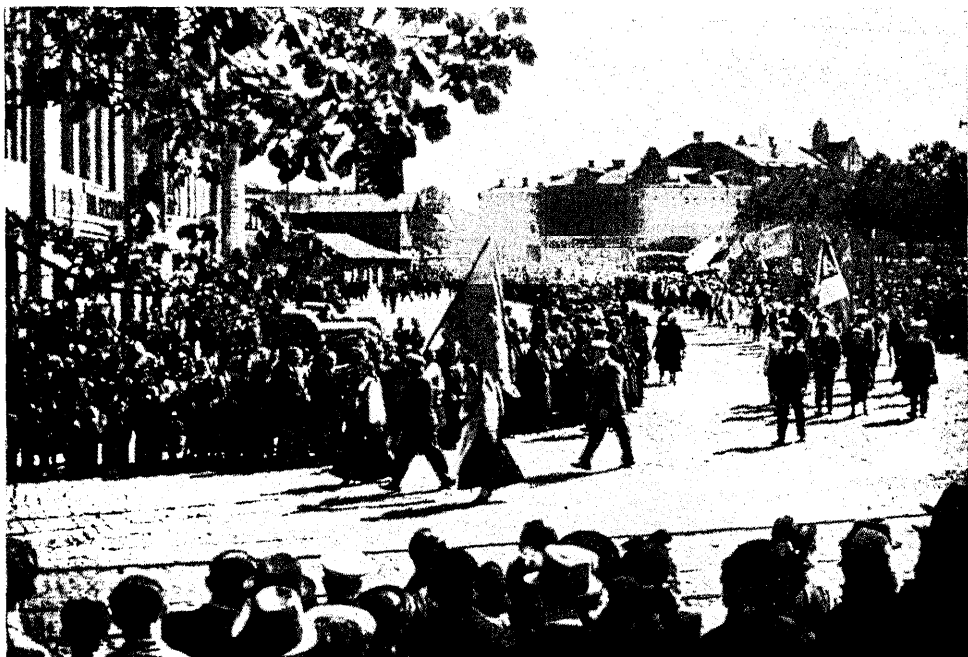
Meie kõrgema muusikakultuuri alglatteks on seega eesti rahva sügav tõupärane musikaalsus, selle arenemise ja kasvamise häll-

liks aga — eesti koorilaul. Koorilaulu esimeste arglike katsetustega siirdus lauluarmastaja eestlane esmakordselt kunstmuusika harrastuste radadele, ning säält alates jäi koorilaul talle mitmeks aastakümneks ainsaks kunstmuusika vormiks, mille teenimisele ja arenemisele ta rakendas oma muusikalised anded. Ka hiljem, kuni tänapäevani, on koorilaul olnud meie tähtsaimaks, populaarseimaks ja rahvalikemaks, aga ühtlasi ka rahvuslikemaks muusikaharuks, mille teenimisele on pühendunud kümned tuhanded meie rahvalikmeist ja millega on kaudselt kokkupuutes kogu meie rahvas.

Koorilaul virgutas ja õhutas ka meie esimesi loomisandelisi inimesi algupäraste laulude tootmisele ja pani seega aluse meie muusikalisele omaloomingule, mis on paisunud tänapäevani nii rikkalikuks ja mitmepalgeliseks, kuid mille rõhuv enamik ka nüüd on jäänud esihoones koorilaulu teenistusse. Ja päämiselt just koorilaulust on saanud esimest äratust ning ofsustavat tõuget pühenduda muusikale enamik meie elukutselistest muusikameestest, vähemalt vanema põlve omadest. Samuti on suur osa neist hiljem pühendanud palju oma tööjõust sellesama koorilaulu süvendamisele ja edasiarendamisele.

Koorilaul evib seega keskse tähenduse kogu meie muusikakultuuris ja väärriks sellisena hoopis kaalukamat hindamist, kui talle pahatilti osutatakse. Isegi ta 100-aastasest juubelist mindi mööda võrdlemisi vaikselt ja tähelepanematult. Parimal juhtumil vaieldi selle üle, kas meie koorilaul on tõesti sada aastat vana või pole ta seda mitte, kas koorilaulu hälliks on kihelkonnakoolid või vennastekoguduse palvemajad jne. Kuna sellised vaidlused kestavad veel praegugi edasi, küsimuse selgitamine on aga

Foto Unstalu

Pidulik rongikäik Tallinna kooride ühiskontserdi puhul

muusikaajaloo seisukohast siiski küllalt tähtis, siis peatume selle juures taas lühidalt.

Kõneldes koorilaulu saja-aasta juubelist, peab kohe mõnema, et kogu meie muusikakultuur kunstmuusika arenemise raamides võinuks olla hoopis vanem, kui meie rahva elamistingimused oleks olnud vähegi inimlikumad ning iseseisva kultuuri tekkimist ja arenemist pisutki soodustavad. Ent meie teame ju, milliseis sotsiaalseis oludes ja vaimseis tingimuseis möödus meie rahva elu eelmistel sajandel, eriti suurest Põhja-sõjast alates. See oli sedavõrd süinge ja pime aeg, et ükskõik milliste vaimsete või kultuuriliste algete tekkimine säärases sünguses osutus sootuks võimatuks, kuna selleks vajalised eeltingimused — vaimse isetegevuse võimalused — puudusid rahval täiesti. Eestlane oli kasutatav vaid tööloomana, seega olevusena, kel vaimseid huvisid ei ole

ega tarvitsegi olla, ja kelle juures järelikult pole ka rakendatav mingisugune vaimne kultuur.

Loomupärase kultuuri alged olid aga maha surutuina rahva sügavamas hinges olemas ja ootasid vaid pisemaidki võimalusi esile tungimiseks ja oma vaevalise eksistentsi alustamiseks. See sündiski niipea, kui alustasid tegevust esimesed vaimvalgustamise asutised — koolid. Need olid küll armetud ja viletsad tänapäeva kooli mõistes ning sellistenagi seisid tervest mitte hariduse, vaid kiriku huvide ja ülesannete teenistuses. Lugemist õpiti selleks, et osata katekismust ja piiblit, laulmist selleks, et mõista õieti laulda kirikukoraale. Kaugemaid sihte ja ulatuslikumaid ülesandeid sel koolitööl ei olnud.

Ent need ulatuslikumad sihid ja ülesanded kasvasid juba elust enesest välja: lugemise- oskus tuli kasutamisele mitte üksi piibli ja

katekismuse jaoks, vaid ka maiste tarkustega tutvumiseks, kiriku koraalide obligatoorne laulmine arenes peagi korrapäraseks laulharrastuseks ja selle kaudu mitmehäälselks koorilauluks. Oli vaid tarvis õpetajaid, kes nende armetute olude kiuste tegid oma tööd tõsise kiindumusega ja suhtelise oskusega ning niiviisi arendasid oma tulemused ka ugemale ettenähtud kitsaist ja ühekülgseist raamest. Eestlase loomupärane andekus ja ergas vaim olid selleks üllamal määral vastuvõttlikud. Seda näeme kõigist säilinud andmeist.

Kanepi kirikuõpetaja **Joh. Ph. Roth** (1754—1818) oli esimene, kes keiser Aleksander esimese poolt 1804. a. maksma pandud koolikorralduse täitmiseks asutas oma kihelkonnas juba samal aastal kihelkonnakooli, kus muu õppetöö kõrval arendas erillise hoolega ka lauluoskust, ja seda niivõrd hääde tulemustega, et kooliõpilased on tegutsenud edukalt koguduse laulujuhtidena. Mõningail andmeil (F. G. Moritz jt.) on Roth katsetanud oma koolipoistega ka koraalide laulmist mitmehäälselt. Kuid mis aastal nimelt ja milliste tulemustega ta seda tegi, selle kohta puuduvad igasugused andmed.

Laiuse kihelkonna köster-kooliõpetaja **H. Nieland**er töötas oma koolipoistega samuti hoolika lauluarendajana ja Dr. G. Schultz-Bertram'ilt säilinud andmeil on ta kohaliku pastori **H. G. v. Jannau** ning viimase abikaasa toetusel saavutanud selles töös sedavõrd hääd tulemusi, et 1849. aastal on kirikus meeskooriga ette kantud isegi Bach'i ja Händel'i motette ning fuugasid. Mis aastast päüle laulsid aga ta koolipoisid juba mitmehäälselt ja — mis pääsasi — kas see sündis juba enne 1840. aastat, pole suutnud selgitada isegi Laiuse koguduse arhiivi põhjalik läbiuurimine. (Vrdl.: **J. Köpp** — Laiuse kihelkonna ajalugu.)

Veelgi vähem andmeid on säilinud teiste kihelkonnakoolide ürituste kohta, arendada oma õpilaste lauluoskust ja oletatavate katsetuste kohta, laulda mitmehäälselt. Sellised katsetused, olles küll momendi suursündmuseks, jäid ometi kroonikais registreerimata,

mispärast teated nende kohta on säilinud küll rahva pärimustes, kuid nende täpsete tähtaegade kindlakstegemine osutub ometi võimatuks. Ka vennastekoguduste kohta väidavad rahva pärimused, et mitmes Lõuna-Eesti vennastekoguduses olevat lauldud mitmehäälselt juba läinud sajandi esimese veerandi lõpus. Nii dr. **K. A. Hermann**'i teatel on see sündinud Tartus, veelgi tõenäolisemal andmeil aga **Laius-Tähkveres**, kus Pedasi külakooli õpetaja **Jüri Sommeri** juhatusel lauldud mitmehäälselt juba umbes 1823. a. alates. Kuid nende oletatavate mitmehäälselsete laulukooride lähema tegevuse, selle laadi, ulatuse ning isegi aja kohta puuduvad siiski konkreetsed ja täiel määral usaldatavad andmed, mispärast neid ei saa siiski käsitada kindlate ajalooliste faktidena. See ettevaatus on seda vajalikum, et ka mitmed teised seni rahva pärimuste alusel vanimateks laulukoorideks peetud koorid on hilisemate uurimuste valgusel osutunud siiski nooremateks esialgseist oletusist. Nii on **Torma kihelkonna** laulukoori peetud kaua pärinevaks läinud sajandi 40. aastaist. Tegelikult on aga see koor asutatud alles 1844. a., mil **Torma köstriks** ja kihelkonnakooli õpetajaks tuli **Adam Jakobson**.

Vanimad konkreetseid ja dokumentaalseid andmed mitmehäälsel koorilaulu alguse ja süstemaatiliku edasiarendamise üle käivad **Põltsamaa laulukoori** kohta ja pärinevad 1840. aastast. Need on ühest küljest dr. **K. A. Hermann**'i korduvad kirjutised „Laulu ja mängu lehes“ nimetatud laulukoori tekkimisest ja tegevusest („Laulu ja mängu leht“ 1895/96, dr. **K. A. Hermann**'i kirjutised: „Eesti laul Põltsamaal“, „Veel mõni sõna Eestis esimesest laulukoorist“ ja „Sõnake veel esimesest Eesti laulukoorist“), ning teisest — selle koori asutaja ja juhataja **Martin Vilberg**'i enese kirjallikud märkused ta tegevuse kohta Põltsamaal. Mõlemis neist esinevad kindlad daatumid, mis annavad nelle, esijoones muidugi Vilberg'i märkustele, dokumendi väärtuse. Nii kirjutab dr. **K. A. Hermann** „Laulu ja mängu lehes“ nr. 12, 1895 **M. Vilberg**'i asumisest

Foto Uustalu

*Vaade osale
Tallinna ühend-
koorist nende
kevadkontserdil*

Põltsamaale ja lauluõpetuse alustamisest
säälises kihelkonnakoolis järgmist:

„See õpetustöö algas Martin Vilberg'il 10. jaanuaril 1840, ja 10. märtsil peetud koolikatsumise puhuks oli noor Vilberg koolilapsed laulmises niikaugale viinud, et nad oskasid mõned koraalid ja vastulaulud nelja häälega laulda... Kirikuõpetaja Emil Hirschelmann, kes 1838. a. Põltsamaale oli asunud, oli laulust otse vaimustatud... Neljahäälega laulu ei olnud rahvas sel ajal üldse kuulnud, ja see avaldas otse ärarääkimata mõju. Kirikuõpetaja Hirschelmann ja igaiüks teine, kes laulu kuulis, oli täis imestust, vaimustust ja kiitust selle üle.“

M. Vilberg ise kirjutab oma töö alguse kohta Põltsamaa kihelkonnakoolis järgmist (Vrdl.: E. Arro — Geschichte der estnischen Musik, lhk. 25.):

„Kui jaanuaris 1840. õpilased saabusid kooli ja õppetöö algas, katsetasin ma õpilasi laulma õpetada Pestalozzi meetodi järgi, mida ma olin õppinud tundma Paides (M. Vilberg õppis muusikat Paides vaestekooli õpetaja, helveetslase La Nika juures, kes oli olnud Pestalozzi õpilasi.), ja see õnnestus, mille üle pastor Hirschelmann tundis suurt rõõmu. Aprilli algul toimunud

koolikatsumiseks meie olime niikaugel, et võisime vastulaulud ja mõned koraalid neljahäälselt ette laulda...“

Täit üllatust valmistas Vilberg samal aastal ka oma segakoori esimese esinemisega. Pastor Hirschelmann „oli otse keeletu ja juhm laulu ilu üle“ ja küsis Vilbergilt üllatatult: „kas see võimalik on, et eestlased nii ilusasti võivad laulda?“, kirjutab K. A. Hermann selle kohta.

Sellele üllatuslikult hääle algusele järgnes süstemaatiline töö, mis aasta-aastalt üha laienes ja süvenes, nii et koor tuli toime isegi selliste raskete kooriosade ettekandmisega, nagu seda on kuulus „Halleluuja“ Händel'i oratooriumist „Messias“, „Küll taevas see kuulutab Jumala au“ Haydn'i oratooriumist „Loomine“ jne.

Põltsamaa koori edukusel ja saavutustel oli veel üks suur kultuuriline tähtsus: see õhutas Põltsamaa muusikalist kirikuõpetajat Emil Hirschelmann'i looma Vilberg'i koorile algupäraseid laule. Ja nii sündisid Põltsamaa koori õhutusel esimesed eestikeelsele sõnadele loodud laulud — Emil Hirschelmann'i loodud vaimulikud segakoorid, millest esimesed

kanti ette 1843. a. jõululauapäeva õhtul Põltsamaa kirikus.

Põltsamaa koori selliselt suur osatähtsus meie muusikakultuuri aluste rajamisel ongi põhjuseks, et selle koori tegevusele on pühendatud rohkem tähelepanu kui teistele tolleaegsele katsetustele mitmehäälses laulmises ning et meie koorilaulu tegelikkust algust on hakatud arvama just selle koori tegevuse algusest. Ja meie arvates see on sündinud täiesti põhjendatult. Kuigi on tõenäoline ja usutav, et katsed üsna korraldada laulmises mitmehäälselt on tehtud ka enne 1840. aastat nii koolides kui ka ven-

nastekogudustes, ei ole seni suudetud fikseerida ühtegi sellist fakti konkreetselt. Ajalugu saab aga tegelda vaid kindlate andmetega, kuid mitte tõestamata oletustega. Sellised vanimad konkreetsed andmed on meil praegu olemas vaid Põltsamaa koori tegevuse alguse kohta ja nende alusel oleme õigustatud pidama eesti koorilaulu süstemaatiliku arendamise alguseks 1840. a. kevadet ning sellekohaselt käesolevat 1940. aastat meie koorilaulu 100 a. kestvuse juubeliaastaks, mis nõuab vastavalt allakriipsutatud tähistamist.

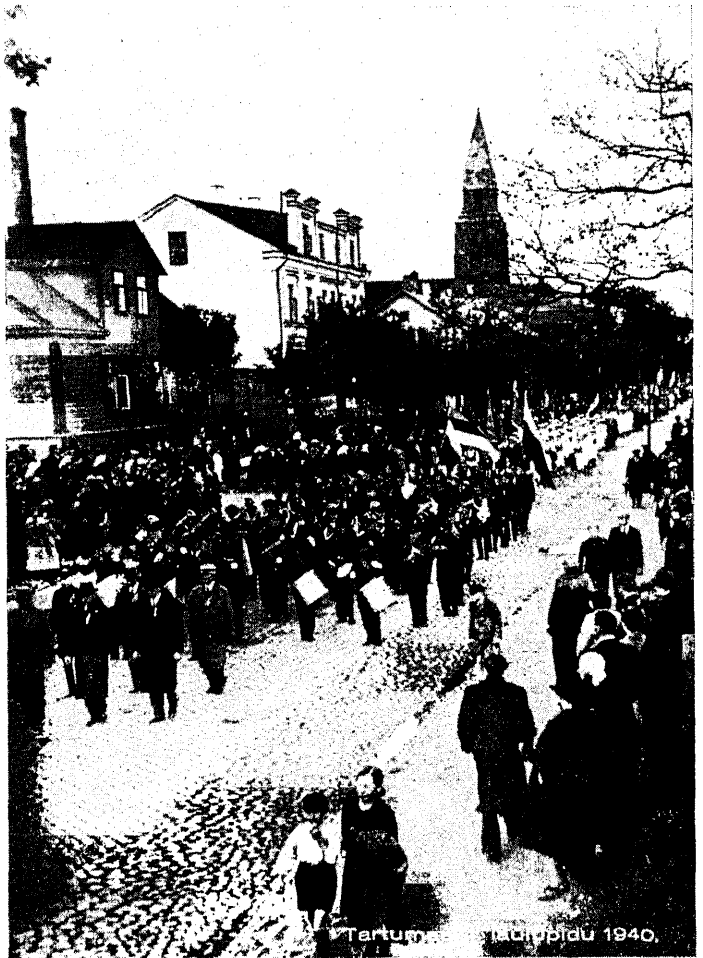
Tartumaa neljanda laulupeo tulemusi

Maakondlike laulupidude raames tuli tänavu korraldamisele vaid üks laulupidu, nimelt Tartumaa oma, järjekorras neljas, mille korraldas Lauljate Liidu Tartu osakond 8. ja 9. juunil Tartus.

Laulupeo muusikalisi eeltöid alustati suhteliselt üsna aegsasti, tänu millele laulupeo noodid olid kooridel käes küllalt varakult ja kava korraldikuks ettevalmistamiseks sellest küljest takistusi ei olnud. Küll aga tegi selleks üsna palju takistusi erakordselt külmal talvel, mis pidurdas peagu kõikjal maal kooride kooskäimist ning paiguti isegi katkestas nende tegevuse pikemaks ajaks. Seetõttu vaid vähesed koorid jõudsid laulupeo kava, mis üldiselt polnud just väga raske, kuid mis sisaldas siiski õige mitu laiemale lauljaskonnale tundmatut laulu ning pääle selle ka mõningad päris ulatuslikud ülesanded (A. Lätte kantaat „Rändaja ja tähed“, sama autori vaimulik laul „Tänu ja kiitus“ jm.), enam-vähem rahuldavalt ära õppida. Rõhuv enamus sai seda teha vaid puudulikult ja pääliskaudselt ning seadagi mitte terves ulatuses. Olukorda oleks saadud suuresti parandada süstemaatlike eelproovidega kohtadel, mille vältimatut vajadust on põhjendatud korduvalt ja mille tõhusus on võidud kogeda süüal, kus neid on teostatud kavakindlalt ning vajalises määral. Selleks tulnuks laulupidu korraldada ainult oma maakonnas

kooridega, nagu see on maakondlike laulupidude juures loomulik ja nagu seda praktiseerivad teised maakonnad. Süstemaatlik eelproovide korraldamine oma maakonnas tihedalt lähestikku asuvatele kooridele olnuks laulupeo korraldajatele jõukohane ja hästi teostatav. Praegu aga, kus ligemale pool kogu registreeritud tege-laskonnast pärines teistest maakondadest, osutus see neile täiesti võimatuks. Selle tulemusena hulk koore jäi laulupeole sootuks ilmumata, kuna tulnuistki paljud olid puudulikult ette valmistatud. Pühapäevases rongikäigus oli igatahes vaid 90 laulu- ja mangukoori ligikaudu 2200 tegelasega 5500 registreeritust ja reklaamitust. Pääproovidel ning kontsertidel oli see arv veelgi väiksem. Peole tulemata jäänute protsent oli seega erakordne — üle 50% — mis näitab üleliigne kord, et tartlaste tahe paisutada oma pidu tegelaste arvult võimalikult suureks ja ülemaaliseks, ei ole õige.

Puuduliku ettevalmistuse ja eelproovide puudumise tõttu pääproovid kulusid tervelt elementaarse mustatöö tegemiseks, mis pidanuks olema sooritatud celproovidel, nii et laulude sisulisele väljatöötusele ja kunstilisele viimistlemisele ei jäänudki võimalusi ega aega. Mõne laulu juures tuli üldjuhtidel maadelda üsna kaua, enne kui kooslaul hakkas enam-vähem klappima ja laul omandas niigi palju ilmet, et „vähemalt autor

*Tartumaa neljanda
laulupeo rongikäik*

ise oma laulu ära tundis“, nagu üldjuht R. Riitsing ühe pala puhul põhjendatult tähendas.

Ilm oli laulupeo esimesel päeval — laupäeval — päris halb. Juba hommikuse pääproovi ajal võimutses vali ja vilu tuul, mis mõjutas tunduvalt proovi käiku. Pärastlõunaks hakkasid kuhjuma taevasse ka sinised pilved, mis ei ennustanud peokontserdile midagi hääd. Ja nii oligi. Kuulajaid kogunes kontserdiks lauluväljakule vaid tagasihoidlikul arvul ning neil, nagu tegelastelgi, tuli vingi tuule käes tublisti külmetuda. Seejuures nad kuulsid ettekannete tegelikust mõjukusest üsna vähe, kuna hiililine küljetuul kandis hääle kõrvale. Oli ju lauluväljakuks valitud jällegi Tamme-staadion, kuigi kõigil eelmistel sääl korraldatud laulu-

pidudel, kaasa arvatud ka meeslaulupäev. mõõdunud aastal, on võidud kogeda, et see kõigile tuultele lahti olev kõrge ja lage väljak on laulupidudeks täiesti sobimatu igasuguse ilmaga. Kergemgi külje- või vastutuul hajutab sääl hääle kandvuse ja surmab nii laulu mõjukuse täiesti, rääkimata veel sellisest marust, nagu see lõõtsus peo esimesel päeval. Võrdlemisi pika avakõne ja kontserdi esimese osa ajal ilm pidas veelgi mõõdukust, siis aga puhkes lahti rajuline vihmavaling, mis lühikese ajaga puhastas väljaku kuulajaist ja lõpetas niiviisi kontserdi automaatselt. Laululava varjualustesse koondunud lauljad püüdsid mõni aeg enda meeoleu ülal hoida mitmesuguste „ühislaulude“ laulmisega, kuid varsti valgusid ka nemad linna poole märgi rõivaid

Vaade kuulajaskonnale Tartumaa neljandal laulupeol; juhatamas R. Riitsing, püldi kõrval istub üldjuht J. Simm; lippudest on näha ristituul, vihmavarjudest — sada

kuivatama ja külmunud liikmeid soojendama.

Pühapäeva hommikuks oli ilm muutunud tunduvalt sõbralikumaks, kuigi tuul oli nüüdki veel üsna vali ja vilu. Seda leevendas aga puhuti paistva päikese soojus, mis muutus eriti sõbralikuks lauljate rongikäigu liikumise ajaks. Kauneist rahvarõivast ning maitsekaist organisatsioonide vormiriietustist värviküllane ja kirev pidurong kujuneski mõjuvaimaks momendiks kogu peo raames. Seda olid tulnud jälgima suured rahvahulgad, kellest 4—5 tuhat tuli ka kontserdile.

Pühapäevane kontsert toimus akustiliselt pisut paremais tingimuses kui laupäevane, kuna tuul oli tunduvalt nõrgenenud ja õhtu lähenedes vaibus üha enam, — üldiselt olid aga kuulamise tingimused nüüdki küllalt halvad ning ebasoodsad.

Kirjeldatud kunstilistes ja akustilistes tingimustes neljas Tartumaa laulupidu ei suutnud pakkuda seda, mis meie oleme harjunud ootama ja saama suurtelt laulupidudelt: monumentaalselt tihedat ning võimsat massilaulu kunstipäraselt hääs ja mõjuvas ettekandes. Ühendkooride, eriti perekalaühendsegakoori laul jäi kuidagi ebakindlaks, kõikuvaks ja kahvatuks, mispärast üldmulje sellest saabus päris malletu. See ei sütitanud ega haaranud kaasa kuulajaid,

samuti lauljaid endidki. Kogu kava nagu vuristati maha ruttu-ruttu, et aga kiiremini pääseda minema. Ja pooled segakoori lauljaid põgenesidki kava teiseks pooleks lavalt minema, nii et lõpuosa ajal laulis ühendsegakooris kaasa vaid vaevalt tuhat lauljat!

Nagu üteldud, jäi laulupeo ettekannete kunstiline menükus üldiselt üsna kasinaks. Suhteliselt parimini täitis oma ülesande ühendorkester A. Virkhaus'i juhatusel. Selle enamiku moodustasid professionaalsed ning poolprofessionaalsed puhkpillikoored oma hääde instrumentidega, mis tagas ühendorkestrile üldiselt päris hää tooni juures kindlat koosmängu paljumängitud kava täitmisel.

Suhteliselt hääd kindlust kooslaulus ning ilmekust laulude tõlgitsemises ilmutas ka umbes 250-liikmeline ühendmeeskoor, mille kandvaks südamikuks olid Tartu kontsertkoorid. Laupäevases rajus pääses nende kavast suuremale mõjule küll vaid üks laul, nimelt A. Lätte „Kostke laulud“, kuna teised, eriti E. Aava „Noorusaeg“ ja A. Kapi „Mehed“ jäid üsna malletuks. Pühapäeval esinemisel seevastu pani koor ennast maksma juba ulatuslikumalt. Lisaks Lätte „Kostke laulud“ uuele menule õnnestus siin üsna hästi E. Aava „Noorusaeg“, ning ka Tärnpu huvitavalt kirjutatud „Ei mul ole

isamaja" kaunid imitatsioonid ja meeleolude vahetused anti siin hää ilmetuse ja sisukusega. Väheldase mõjuvuse saavutas vaid Karindi „Käokene kuldalindu“. Ühendmeeskoori juhatas E. Tubin.

Ühendsegakoori võrdlemisi suurest kavast esitati märkimisväärsema kordaminekuga esijoones lihtsama struktuuriga laulud, nagu K. A. Hermann'i „Laul Munamäele“, Miina Härma „Enne ja nüüd“, J. Simmi „Kodumaale“, J. Kiissi „Ei mina ütle“ jt., aga ka mõned nõudlikumad laulud, mille viimistlemise kallal üldjuht R. Ritsing tegi pääproovidel põhjalikumalt tööd. Viimastest väärib esikohalist nimetamist Ritsingu enese „Laul sellest kaduvast“, mille meeleolukas ja varjunditerohke ettekanne, eriti pühapäevasel kontserdil, kujunes ühendsegakoori annuste kunstiliseks kõrgpunktiks, siis veel E. Oja „Laulik“, M. Lüdigi „Palvetund looduses“ jm. Seevastu ebaõnnestusid või jäid mõjult kahvatuks mitmed kapriissemad ja nõudlikumad laulud, nagu A. Kapi „Ääretasa täis mu süda“, E. Võrgu „Mure“, K. Türipu „Küll hiilgavad tähed“, M. Saare „Lõppeks“, J. Aaviku „Pisarad“, A. Lätte „Tänu ja kiitus“ jm.

Nende ebaõnnestumiste hulka tuleb arvata ka suurnumbrina laulupeo kavva võetud, kuid üsna kahvatult ja mõjutult välja tulnud A. Lätte kantaadi „Rändaja ja tähed“ ettekannet J. Simmi juhatusel. Kuigi selle

Lätte noorpõlve töö kooripartiis ei esine erilisi raskusi, on see juba oma suhtelise pikkuse tõttu kooridele, eriti väiksemale, küllalt raskeks ülesandeks, mille olid rahuldavalt lahendanud vaid vähesed.

Partiid lauldi küll ilma suuremate vipe-rusteta maha ja ettekanne viidi enam-vähem õnnelikult lõpule, kuid oodatud mõju jäi tulemata. Seda ei suutnud esile manada ka solistide Tooni Kroon-Laamani (sopran) ja Arno Niitofi (bariton) siiras püüdlikkus ületada tuulte vastumõju — sedaanam veel, et ka saateansambl pisikese puhkpilliorkestri näol tegi oma asja otse piinlikkuseni mannetult.

Eriti piinlikuks momendiks üldiselt siiski rahuldavalt mõõdunud laulupeo kavas kujunes aga võistluslaulmise nime all korraldatud jant. Sellega laulupeo korraldajad tahtsid küll nähtavasti taaselustada esimeste üldlaulupidude üht pinevamat numbrit, kuid tegid seda niivõrd süvenematult ja kaalutlematult, et sellest sai äärmiselt piinlik number, mis asetas asja tõsiselt võtnud koorid ja nende juhid tuhandete inimeste ees teenimatult naeruväärsesse olukorda. Nendele õnnetutele žürii poolt mõistetud „ergutusaühinnad“ suutsid vaevalt leevendada neis tekkinud kibedustunnet.

Laulupidu lõpetati ühislauluga „Eesti lipp“ ja hümniga.

A. Kasemets.

Ooper ja kontserdid

Suurema ulatusega sündmuseks vastu hooaja lõppu kujunes Tallinna kooride ühis-kontsert lauluväljakul. Esinesid sega- ja meeskoorid ning puhkpilliorkester. See oli uus üritus, mis läi sisuliselt läbi ja andis ka ülejääki mõningate kavatsuste teostamiseks. Kava oli koostatud paladest, mis on tuttavad nii publikule kui tegelastele. Nimetatud põhjustel saadi kontserdi ettevalmistusega toime võrdlemisi lühikese aja jooksul, kuna polnud tarvis toimetada vastavate nootide trükkimist ega palade uudset õppimist. Päälegi kuuluvad osavõtnud koorid võimelisemate üksuste hulka. Ettekanded alustas puhkpilliorkester J. Vaksaja juhatusel. Esitatud teosed viidi läbi hästi distsiplineeritud kujul ja puhtas häälestuses. Edukalt ning elevust tekitavalt astusid üles meeskoorid A. Karindi juhatusel. Laul oli hästi

kuuldav kogu väljakul. Kõige ulatuslikuma osa kontserdist moodustasid segakooride ettekanded, mis toimusid J. Aaviku ja T. Vettiku juhatusel. Need populaarsed ja läbilõõnud laulud said tehniliselt soodsa ning meeleoluka täitmise osaliseks, kutsudes esile ka sellekohaselt hää vastuvõtu. Samuti õnnestusid kava lõpus tegelaste ja kuulajaskonna poolt ühiselt ette kantud numbrid. Ilmastiku tingimused olid kontserdiks kõigiti sobivad, mistõttu terve korralduse läbiviimine toimus edukalt ning ettevõtetst jäid meeldivad muljed. Tuleb veel alla kriiputada toimingute täpsust ja ladusust.

„Estonias“ anti kordamisena G. Bizet' ooper „Carmen“, kusjuures külalistena esinesid leedu primadonna V. Jonuškaite-Zauniene ja läti artist A. Kaktins. Kandvama osalisena nende kõrval astus üles

ÜENÜ ühendkoor pidustustel laulmas; juhatab G. Ernesaks

M. T a r a s. Mõlema võõrustaja laululisi ja mängulisi võimeid oleme juba varem süm-
paatsest küljest tundma õppinud. Seekord
V. Jonuškaite-Zauniene esitas hästi Carmen
kui tüübi tema temperamendiga. Lauljana
ta samuti teenis tõsist hindamist, ehkki teda
oleme kuulnud veel edukamana. Sobiva, me-
hise kuju andis A. Kaktinš toreadoori osas.
Samuti mehine ja kõlav oli ta ka vokaalsetes
ülesannetes. Kohalikest jõududest tegid
etenduse veel kaasa I. Uudelepp, O.
Raukas, L. Aadre, N. Loona, J. Pil-
vet jt. Etendus R. Kulli juhatusel mõõ-
dus üldiselt häa eduga.

G. Puccini oop. „Tosca“ esines külali-
sena lüüriline bariton J. Joffe, täites
Scarpia osa. Lauljana ta viis oma ülesan-
ded läbi üsna edukalt. Vokaalne kunst ja
ilmestav varjundamine leidsid sobivat rak-
endamist. Lavalise tüübi kujundamine aga
õnnestus vähem. Kuigi osa selles mõttes oli
sisse töötatud, ei saadud ometi anda Scar-
pia jõulist tugevust ja valjust. Kandvamate
osalistena tegid etenduse kaasa O. Tiede-
berg, M. Taras ja J. Villard. Ette-
kanne R. Kulli juhatusel arenes ladusu-
sena, ainult paiguti orkester rakendas jõudu
ülemäära.

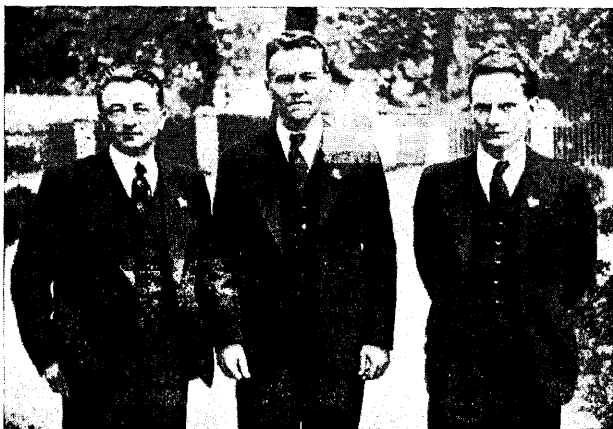
N. Rimski-Korsakov'i oop. „Maiõõ“ tuli
hooaja lõpus täitmisele nooremate solistide
osavõtul. Levko osa esitajaks oli J. Haab-
järv, kes oma soodsa häälematerjaliga jät-

tis meeldiva mulje. Temale võime panna
lootusi edukas kujunemises. Sümpaatset la-
valist rakendumist näitas I. Uudelepp
Hannana. Vokaalsest küljest ta peaks püü-
ma pehmema kõlavuse poole, kuna paiguti
toon võtab terava iseloomu. J. Johanson
pani end rohkem maksma just mängulise
esinemisega, andes viinapõletajaga võrdle-
misi häa tüübi. T. Pukš külavanemana oli
tubli nii laulupartiide täitmisel kui osa ku-
jundamisel. Muud tegelased olid endised.
Juhatajana toimis V. Nerep, hoolitsedes
ettekande elavuse ja ühtluse eest.

Välisitaallaste päeva puhul anti sümfoo-
niaorkestri kontsert külalisdirigendi A.
Galliera juhatusel. Sellel esinemisel oli
kavasse võetud rida itaalia helitöid meile
uudsest loominguist. Erakordsemat huvi pak-
kusid Respighi, Alfano ja Pizzetti teosed.
Need kõik olid üles ehitatud häa kunstilise
kultuuriga. Tehniliste vahendite kasutami-
ses ilmutati värskest, mis aga piirdus kind-
lalt mõõdetud raamidega. Samuti kuulsime
ka väljendusi, kus kasutati vägagi lihtsat
struktuuri. Itaalia helitööde kõrval tulid
ettekandele kaks eesti teost — A. Kapilt ja
A. Lemba'lt. Juhataja toimis süvenemisega
ülesannetesse. Ka eesti heliloomingut ta kä-
sitles lähedase tõlgitsemisega.

Kadrioru kõlakojas tuli täitmisele kont-
sert, eesti, läti ja leedu helitöödest. Vasta-
valt olid juhatajateks J. Aavik, J. Me-

Foto Uustalu

Vasakult paremale dirigendid:
J. Medinš, J. Aavik ja
J. Kačinskas

d i n š ning J. K a č i n s k a s. Eesti osa moodustasid rida numbreid mõõdukas ulatuses ja vaheldusriikka ilme juures. Nende ettekanne mõõdus hää kordaminekuga. Läti dirigent esitas ainult oma teoseid, mis suutisid pakkuda huvi sisuga ning seejuures ka omapäraga. Dirigent teenis tõsiselt tunnustamist oma ülesannetes. Leedu helitöödest Čiurlionis'e meeleolitseva poeemi kõrval siidus tähelepanu Jakubenas'e 2. sümfooniast ettekantud 1. jagu, milles avaldus kultuuri ja tundeid. Noor dirigent toimis mõõdetult ning rahulikult. Ettekannete välised tingimused osalt takistasid kava üksikasjade mõjulepääsu.

Tallinna Naislaulu Seltsi koor andis G. E r n e s a k s a juhatusel oma 8. kontserdi. See koor on end viie aastaga üles töötanud esinduslikuks lauluüksuseks, kes omab rohkeid kunstiks vajalisi voorusi. Tehniliselt on ettekanne jõudnud kõlalise puhtuseni ja läbipaistvuseni, mis märgivad koori hääd vokaalset taset. Häälerühmad on viidud sobivasse tasakaalu — eriti just teiste altide kindlustamisega. Seejuures TNS koor laulis sisuliselt läbitöötatud esinemisega, mis kokkuvõttes tõstis ettekanded silmapaistvate saavutuste liiki. Kava oli koostatud eesti algupäranditest hääs valikus, nende hulgas ka uudsete numbrite pakkumisega. Solistidena laulsid duetis M. P a n k ja M. P ä r t e l p o e g, pakkudes rahuldust, kuigi nende hääled on ilmelt erinevad. Klaverisaated sooritas E. A a r n e.

Ühise kontserdi andsid tütarlaste komertsgümnaasiumi saalis eesti, läti ja leedu solistid. M. T a r a s oma ettekannete juures ilmutas nagu väsimuse tunnuseid, kuigi ei puudunud esinemises edu. H. A u m e r e

näitas virtuoslikku tehnikat, täites ülesanded ka sobiva tõlgitsemisega. Läti bariton A. K a k t i n š esitas end igakülgsele suuteline artistina, pianist P. Š u b e r t s mängis soliidselt tehnikaga. Leedu lauljanna V. J o n u š k a i t e - Z a u n i e n e rakendas oma kunsti sügavasti läbielatud kujul. Pianistina S k r o l y t e - Ž i l i n s k i e n e jättis sümpaatse mulje. Saateid sooritsaid sobiva jälgimisega E. A v e s s o n ja leedu helilooja V. J a k u b e n a s.

Sisuka kontserdi andis Pühavaimu kirikus A. G a l l i e r a. Ta avaldas orelimängu kunstis küpset täitmist. See ilmes nii tehnika virtuoslikkuses kui registreste värvirikas käsitlemisega. Teoste ilmistamine ja temaatiline liigitlus oli üldiselt väga selgejooneline, ainult lõpunumbri juures pedaali motiiv osutus tagasihoidlikuks. Mõningal määral takistavatena mõjusid instrumendi rikked. Kava oli koostatud sisukalt ja mõõdukas ulatuses.

E. V. Tallinna Konservatoorium laskis tänavu välja 16. lõpetajate lennu, kusjuures 34 isikust meeste ja naiste arv on umbkaudu võrdne. Aktuse muusikalise osa täitjateks oli üle tosina lõpetaja, kes esinesid vaheldumisi mitmetelt aladelt. Tugevamaks osaks ettekannetes oli tehniline külg, arendatud nõutava astmeni. Sisuline küpsus ju ka avalisest tuleb hilisemate aastatega. Siiski leidis neid, kes olid suutelised pakkuma võrdlemisi ilmetihedat esinemist ning valitsema oma ala tusedusega. Piduliku aktuse avasõna ütles konservatooriumi direktor prof. J. A a v i k. Pärast ettekandeid toimus diplomite ja lõputunnistuste väljaandmine.

Ed. Visnapuu.

Foto Unstalu

Läti üliõpilaste
meeskoor
T. Kalninš'i
juhatusel
Draamateatris
esinemas

Draamateatri saalis esines läti üliõpilaste meeskoor T. Kalninš'i juhatusel. Ulatuslik kava sisaldas läti kooriliteratuuri, mis näitas nende loomingu tusedust. Kuna koori tehnilised võimed on esmaklassilised, siis oma andeka juhiga pakkus ta meile püsivalt meelejäävat kunsti. Ettekannete ülihuvitava tõlgenduse juures ilmnes eriti võluv pianissimo kui ka jõuline kõlaküllus. Lisa andmisel esitati mitu eesti laulu huvitavalt ja laitmatult eesti keeles. Kontserdil oli kaastegev ka segakoor H. Roosmaa juhatusel.

ÜENÜ pidustuste puhul korraldati Kadrioru kontsertväljakul kooride ja rahvatantsurühmade esinemine. Tartu osakonna väikene segakoor esines V. Hirvesoo juhatusel, kusjuures ettekandelt saavutati kenid tulemusi, kuigi koori tehnilised võimed on alles kujunemisel. Tallinna osak. esinduslik ja õige arvukas segakoor G. Ernesaksa juhatusel pakkus kuulajatele viimistletud ettekannet. Väljaspool kava esinesid veel Läti maanoored ja Tartu kahekordne meeskvar-tett laulupaladega. Kavas olid ka ühislaulud publikuga, mis G. Ernesaksa energilisel juhtimisel õnnestusid ka selle tõttu, et mitmetahandelisel kaasalauljal olid pääsmatena tekstilehed.

Raivo Kursk.

Valga.

Aprillis — 13. ja 20. — toimusid mõlemas naaber-Valgas — Eesti- ja Läti-Valga segakooride ühised kontserdid, Läti-Valga rahvamajas ja Eesti-Valga gümnaasiumi saalis. Lauljaid ühendatud kooris oli 150 ümber. Kavas olid hümnid, kaks ühislaulu (üks eesti

ja üks läti laul — M. Lüdigi „Koit“ ja Jur-jans'i „Puhu tuul“, ning kummaltki koorilt eraldi kaheksa laulu, neist 5 laulu klaveri saatel (eesti segakoorilt R. Tobiase „Eks teie tea“, H. Mere „Kalurite laul“ ja J. Jür-me „Rukkirääk“). Kontsertide ülesandeks oli vastastikune heliloomingu tutvustamine koorilaulu alal ja kahe naaberrahva lähenda-mine. Ka sisuliselt ettekannete õnnestumise seisukohalt võib kontserte kõigiti kordaläi-nuks pidada. Koore juhataksid F. Klement ja J. Vilcinš, klaveril saatsid H. Paju-ri, H. Inn ja P. Crievinš.

28. aprillil andis iseseisva kontserdi tun-tud naispianist V. Riives. Kava oli huvi-lav ja sisukas, alates klassikuist ja lõpetades mõõdukate modernistidega, kuid eesti auto-reist polnud esitatud ühtegi. Kava sooritati tunnustamisväärse kunstilise kordamineku-ga. Esiletõstmist väärib virtuoostlik külg, kuigi paiguti sooviks nagu vabamat liikumist ning säravamalt esitamist, samuti osalt taga-sihoidlikumat lõõgiltugevust. Tõlgitsusliku küljega võib läiesti rahule jääda, kuigi ka siin sooviks kohati rohkem haaravust ja hingelisust. Üldiselt jättis kontsert kõigiti häa mulje ja andis väerika kunstilise tule-muse.

4. mail andis „Sädeme“ seltsi saalis kont-serdi Tallinna segakoor H. Roosmaa juha-tusel tagasisõidul Riia kontsertmatkalt. Vä-sitav reis polnud jätnud oma mõju häälte-värskusele avaldamata, kuid sellest hooli-mata esitas umbes 70-liikmeline koor oma kava, mis koosnes eesti helindeist, hoogsalt ning mõjukalt, ilmutades distsipliini ja tun-nustamisväärset tõlgitsuslikku külge, näit. „Põhjaviim“, „Ma kõndisin vainul“, „Tul-jak“ jm. Kontserdil oli kaastegev bariton J. Pilvet, kes oma numbrid esitas hoog-salt ning meeleolukalt, ilmutades ulatusliku

Foto Uustalu

A. GALLIERA,
Itaalia helilooja, dirigent
ja orelkunstnik

ja meeldiva tämbriga hääle suurt kõlakül-
lust ja arenenud muusikaalsust. Klaveril saa-
tis üks koori naisliikmeid küllaldase pain-
duvusega.

5. mail korraldas Valga Muusikakool jär-
jekordse õpilasohtu, kus esines rida laulu-
klaveri- ja viiuliklassi kasvandikke, näida-
tes, et tööd muusikakoolis tehakse püüdl-
kult ja hoolikalt.

10. mail tähistas ÜENÜ Valga osakond
vastava kontsert-aktusega „Sädeme“ saalis.
P. J. Čaikovski mälestuspäeva, mille kont-
sertosas esinesid R. Peenema viiulil,
õpil. V. Priuhka klaveril, bass Maksim
ja asjaarmastajaist koosnev keelpillide or-
kester.

18. mail toimus „Sädeme“ saalis pimedate
kontsert, mille kava täitsid tenor A. Kriisk,
viuldaja A. Udrik, tenor ja pianist A.
Selge ning bariton T. Luks. Klaveril saa-
tis T. Kaseorg.

19. mail „Sädeme“ saalis korraldatud rah-
vahommikul esines soololauluga „Vanemuise“
primadonna sopran E. Maasik. „Sädeme“
aias korraldatud Valgamaa noortepäeva
kava muusikalise osa täitsid Helme majan-
duskooli naiskoor ja Valga gümnaasiumi
ning maanoorte ringide ühendatud segakoor
inspektor F. Klement'i juhatusel ning kohal-
ik puhkpilli orkester P. Toime juhatusel.

23. mail toimus „Sädeme“ aias Valga güm-
naasiumi ja keskkooli noorte kevadpidu,
mille kava muusikalise osa täitsid koolide
puhkpilliorkester õpet. J. Madisson'i ju-
hatusel ja gümnaasiumi segakoor 8 lauluga
eesti heliloomingust, millist koori juhatas
insp. F. Klement.

F. K.

Viljandi.

Hooaja lõpp kujunes Viljandis väga kont-
sertiderohkeks, ja huvitaval kombel kõik
esinemised ka publikurohketeks. Nii möö-
dusid kolm üksteisele järgnevat koorikont-
serti täiesti väljamüüdud saali ees.

6. aprillil esines Viljandis Tallinna Rah-
vaülikooli Seltsi segakoor P. P. Lüdig'i
juhatusel. Mäletame selle segakoori kõrget
taset tema eelmistelt kontsertmatkadelt Vil-
jandisse. Ka uus koorijuht on koori tase-
me viinud silmapaistvale kõrgusele ja pak-
kus nii laulutehniliselt kui ettekandelisest
küljest hääd segakoori laulu. Kava esime-
ses osas sai koor näidata oma laulutehni-
lisi võimeid, kuna teine pool kavast kuulus
meeleolulistele lauludele, kus koorijuht pak-
kus palju südamlikkust ning koor järgnes
painduvalt koorijuhi dünaamilisele ja rüt-
milisele meeoleolude andmisele. Enam kui
pooled laulud tulid kordamisele, rohkesti
nõuti ka lisapalu.

Solistina oli kooriga kaasas viiulikunst-
nik Hugo Schüts, kelle pehme südamlik
toon ja meeoleoline ettekanne pääses kuu-
lajatele lähedale. Kunstnik teenis rohkesti
kiitust, mida tasus arvukate lisapaladega.

20. aprillil korraldas kohalik „Koidu“ se-
gakoor A. Punga juhatusel ühise kontser-
di „Estonia“ ooperisolistide sopran Liidia
Aadre ja bariton Vootele Veikatiiga,
kes esinesid üksikult ja duetis Peeter Paul
Lüdig'i kaasmingul.

Kontsert algas segakoori lauludega. See-
kord esines „Koidu“ segakoor märgatavalt
paremini, kui mäletame seda eelmistest üles-
astumistest. Suurt rõhku oli pandud laulude
ettekandelisele küljele ja sel alal saavutati
ka soovitud tulemusi.

Solistid pakkusid hääd laulu ja hääd et-

TNS-i naiskoor raadios esinemas; juhatab G. Ernesaks

tekannet. Liidia Aadre helisev, tugevakõlaline ja ulatuslik sopran pakkus laululiselt meeldivat naudingut, peensusteni lähimõeldud oli ka laulude tõlgitsuslik kül, milles esines palju loomulikku ilmekust. V. Veikat laulis hoogsalt ja kaasakiskuva seesmise temperamendiga. Meeleoluliste laulude hulgas pakkus solist ka laulutehniliselt nõudliku Figaro kavatiini „Sevilla habemeajajast“, jäädes tempos siiski võrdlemisi tagasihoidlikuks. Lõpunumbrina esitasid solistid väljendusrikkalt ja ilmekalt VII pildi ooper „Eugen Oneginist“. Solistide ettekangetele tõhusat kunstilist lisa andis P. P. Lüdig'i kaasmäng, mis oli selge, läbipaistev ja dünaamiliselt rohkesti varjundatud.

27. aprillil esines iseseisva kontserdiga Viljandi Naiskodukaitse Naiskoor P. Valgemäe juhatusel. Nimetatud naiskoor on Viljandis tegutsenud juba ligemale kümme aastat, kuid tema tegevus piirdus seni vaid tarbelauludega oma organisatsiooni aktustel ja pidustustel. Hooaja keskel toimus kooris juhtide vahetus ja uue juhiga andis koor oma esimese iseseisva kontserdi. Kontserdi kava koosnes suures enamuses liüriilistest lauludest, lõppedes meeleolulise J. Jürme tantsusüüdigaga „Kevadel“.

Solistiks oli kontserdil liüriiline tenor R. Jõks Tartust, kelle meeleolulised laulud kõigiti sobisid selle kevadkontserdi raami.

28. aprillil toimus Viljandi poeglaste gümnaasiumi traditsiooniline kevadkontsert lauluõpetaja Joosep Saare juhatusel. Kavas esitati ettekandeid sümfooniaorkestrilt, kooli meeskoorilt ja õpilastelt-solistidelt. Kava täideti korrektselt, eriti hästi kõlasid ettekanded kooli meeskoorilt, kes esines külaltilki nõudliku repertuaariga.

3. mail kontserteris Viljandis klaverikunstnik Valentine Riives, kes suure pianistliku virtuositeediga esitas sisuka ja ulatusliku kava. Millegipärast leidis see kontsert aga äärmiselt väikesearvulist külalstamist.

5. mail korraldasid Viljandi Haridusseltsi koolid oma kevadkontserdi. Kavas oli koorilaulu algkooli ja gümnaasiumi tütarlastelt, sooloettekandeid ja uudisena ettekandeid kooli keelpilli-orkestrilt, mis asutati möödunud sügisel. Õpilaste esinemisi juhata-sid muusikaõpetajad A. Pung ja P. Valgemäe. Mõlemad Viljandi keskkoolide kontserdid leidsid väga elavat osavõttu.

P. Valgemäe.

Värskendav tuulepuhang muusikapedagoogilisel alal

Foto Uustalu

Muusikaõpetajate kursusest osavõtjad ühes lektoritega konservatooriumi saalis

Hästiõnnestunud laulu- ja muusikaõpetajate täienduskursus.

Õpetajate Koja Algkooliõpetajate Sektsiooni ja Eesti Õpetajate Liidu lauluõpetuse toimkonna poolt korraldatud lauluõpetajate täienduskursused toimusid Tallinnas, linna 21 algkooli ruumes 10.—19. juunini. Kursusest võttis osa 120 lauluõpetajat.

Tuleb kõigiti tervitada Õpetajate Koja ja Eesti Õpetajate Liidu tulemusrikast algatust, korraldada pikema vaheaja tagant muusika-täienduskursusi, mille järgi tunti lauluõpetajate hulgas tõsist vajadust.

Kursused olid suurejooneliselt korraldatud ja pakkusid parimat muusikapedagoogilistelt aladelt. Nad mõjusid vaimu värskendavalt, täiendasid lünkasid lauluõpetajate teadmiste salves ning süvendasid ar-

mastust muusika kui kaunima ja õilsama kunstiharu vastu.

Kursuste menurikas töötulemus oli tingitud esmaajoones kursuste juhataja Riho Pätsi autoriteetsest isiksusest ja õnnelikul käel valitud lektoritest.

Kursuste kava hõlmas endasse põlevamaid muusikapedagoogilisi probleeme ning nende õnnelik lahendamine pidas kuulajaskonna huvi ülal algusest lõpuni. Ei pandud täheleegi, et tööpäev kestis 8—9 tundi. Iga lektor tõi endaga kaasa midagi uut ning see mõjus vaheldusrikkalt ja hästi.

Erilise innuga kuulati aineid, mis moodustavad tulipunkti meie igapäevases koolitöös. Sellisteks osutusid laulmisõpetuse meetodika ja laste häälesäade. Riho Pätsi haaraval ning selgejoonelisel ettekandel. Kuulajaskond omandas täielise ülevaate laul-

mise õppetöö käigust lasteaiast kuni algkooli lõpuni ja sai kasulikke juhiseid laste häälesääde alalt.

Laulu juhatamisest ja kunstilisest tõlgendamisest kui ka kõlapuhtusest refereeris Tallinna Meestelaulu Seltsi juhataja A. Karindi. Sisukad ettekanded olid põhjalikult läbi töötatud ning rahulikult ja kindlalt esitatud. Kuna nad puudutasid valusaid ja helli kohti lauluõpetamises, siis kujunes ettekanne haaravalt huvitavaks. Erilist mainimist väärib A. Karindi juures asjaolu, et ta laulude kätteõpetamisel vältis klaveritarvitamist, juhtides kogu tööd sisemise kuulmise najal, mis mõjus sügavalt kuulajaskonnale.

Raskeks probleemiks lauluõpetajatel on kõlapuhtus muusikas ja laulu kunstiline tõlgendamine. Tallinna Meestelaulu Seltsi koorijuhil A. Karindil õnnestus oivaliselt hästi lahendada selline raske ülesanne. Ta suutis kuulajaskonda veenda vastupidises arvamisest: see olevat kergesti läbiviidav juhul, kui muusikaõpetaja omab terava kuulmise. Kunstiline tõlgendamine eeldab õiget vormitunnet, mida A. Karindi selgitas edukalt.

Kõlapuhtuse füüsilistest säadustest refereeris asjalikult Leho Võrk.

Elavalt ja lopsakalt käsitas häälesäädet meie tuntud laulja ja laulpedagoog A. Arder. Tema poolt soovitatud hingamis- ja hääleharjutused on hästi rakendatavad meie igapäevases koolitöös.

Praktilisest muusikaõpetusest kui ka töö-

tamisest liitklassides kõneles kogenud pedagoog E. Mesiäinen.

Tartu Seminari muusikaõpetaja A. Kiiss käsitas kooliorkestreite ala. Tal õnnestus anda selgitust selles töhus vahendis, mis mitmekesistab lauluõpetust ja arendab muusitseerimisindu.

Üldmuusika ajaloos R. Päts huvitavas vestluses manas kuulajate silmade ja kõrvade ette muusika arenemisekäigu vanast ajast meie päevini. Meeldivat vaheldust ning ainesse süvenemist võimaldasid solistide ettekanded ja heliplaadid.

Eesti muusika ajalugu leidis osavat käsitlust konservatooriumi professorilt ja esimeste muusikakursuste juhatajalt A. Topman'ilt. Omapärasest valgustusest tutvustati meie helimeistreid, ja nende loomingu kaltskive võisime jälgida heliplaatidelt. Lugupeetava professori ettekanne süvendas kuulajaskonnas austamist omamuusika vastu.

Et kursustel käsitatud meetoodilised juhised on praktiliselt läbiviidavad, seda võisime jälgida hästiõnnestunud näitetundidel Riho Pätsi ja E. Mesiäinen'i poolt.

Kokkuvõttes võib kursuste töötulemusi haruldaselt õnnestunuks ja kõigiti kordalainuks pidada. Kursuste intensiivne töö haaras ning rahuldas täiel määral kuulajaskonda. Osavõtjad tahavad kõrgeid eesmarke taotlemaid sihte silmas pidada ja praktilisi võtteid koolitöös rakendada, et tõsta Eesti koolilaulu ning mängu kultuuri väärrikale tasemele.

H. Valdmaa.

Kas paraad või muusikaline arendamistöö?

Kui Lauljate Liit 20 aastat tagasi asutati, siis säeti asutajate poolt L. Liidule sihiks: koondada laialiasuvaid arvukaid koore ühe keskuse juure, hankida neile arenemisevõimalusi vastava instrueerimistegevuse ja lauluvara soetamise abil ning korraldada laulupidustusi lauljaskonna endi ettevõtetena.

Need kolm sihti on jäänud tähtsamatena püsima 20 aastat kestnud tegevuse jooksul. Muutunud aga on nende sihtide erikala. Kui esialgu domineerima pääses laulupidustuste korraldamise ala, siis aastast-aastasse on nihkunud tähtsamale kohale organiseerimine ja muusikaline arenemine, mis on ka iseendast loomulik.

Juba 1930. aastal, millal rajati X üldlaulupeo eeltöö alused, asus Lauljate Liit kindlale seisukohale: üldlaulupeos tuleb näha eeskätt suurt tegurit koore ja orkestreite muusikalise taseme tõstmise alal; muud ühiskondlikud ülesanded peavad ilmema muusikaliste ülesannete puhul kõrvalsaadustena iseendast. Veelgi konkreetsemalt asuti sellele seisukohale XI üldlaulupeo eel, mispuhul kõigis tegelaskonnale läkitatud juhistes ja ringkirjades rõhutati, et laulupeo eeltööd tuleb sooritada nii, et sellest oleks muusikaliselt pidevat kasu, mitte aga välja minna sellele, et kava kuidagi oleks õpitud ühekordseks paraaditsemiseks.

Foto Uustatu

Rühm eesti, läti
ja leedu muusika-
tegelasi Pirital

Kui küsime, millisel määral laulupidustused suudavad kaasa mõjuda kooride ja orkestrite muusikalise taseme tõstmisele, siis tarvitseb meil vaadelda vaid laulupidustuse muusikalist ettevalmistust. Siin kõigepäält omab erakordselt suure tähtsuse laulupeo kava. Koorid on kohustatud kava ära õppima, — seega kohustatud püsivalt töötama esitatud laulude kallal. Kui kava on koostatud maitsekalt, kunstilisi sihte silmas pidades, siis kahtlematult selle kava omandamine kooride poolt viib nende muusikalise maitse arengut edasi tubli sammu võrra. Kuid teisest küljest teataval määral tehnilisi oskusi nõudvad laulud arendavad tugevasti ka kooride oskuslikku taset. Muidugi, tuleb siiski silmas pidada kooride üldist oskuslikku tasapinda ning seda, et kava ei muutuks ülejõu käivaks. Kuid ometi ei tohiks olla kuidagi lubatav ka see, et laulupidustuse kava koostatakse äärmiselt lihtsast ja ammutuntud lauludest. Selline kava ei viiks kooride oskuslikku taset edasi.

Olgu siinkohal märgitud, et pääle XI üldlaulupidu kerkis üles just viimatimärgitud dentents, — soovitati mõjuvalt poolt Lauljate Liidul edaspidi laulupeo kavad koostada vaid lihtsatest isamaalistest lauludest. Kuid kohe selle dententsi ilmsikstulekul asuti Lauljate Liidus seisukohale, et sellisel puhul laulupidustused kaotavad oma arendava mõtte ning Lauljate Liit ei saaks neid korraldada.

Edasi, vaadelgem lähemalt seda, mil määral suudab laulupidude muusikaline etteval-

mistus otseselt edasi viia kooride ja orkestrite muusikalist taset.

Teame, et laulupidustuse ettevalmistus algab kõigepäält juhtide instrueerimiskursustega. Koorijuhid kogunevad kokku mõnepäevasele kursusele, kus üldjuhid ja instruktorigid analüüsivad kava, käsitlevad selle õpetamist ja ettekandmist, annavad juhiseid juhatamise kohta, peetakse loenguid häälesäade, muusikateooria jne. aladelt. See lühikursus kujuneb koorijuhtidele tõhusaks ergutusmomendiks ja uute teadmiste ammutamiseks.

Kuna aga kõik koorijuhid ei saa kursust osa võtta, siis koratakse läbivõetut raadio kaudu. Ning lõpuks veel paljudatakse kursuse materjal eribrošüürina, et läbivõetut püsiks koorijuhtidel meeletuletamiseks silme ees ka edaspidi.

Selle järele saabub olulisim osa ettevalmistuses: eelproovid. Maa jaotatakse umbes 50 ringkonnaks, millistest igaühel koorid saavad 2—3 eelproovi üldjuhi või instruktorigi juhatusel. Need eelproovid kujunevad tugevaiks tööpäevadeks ning omavad kooride üldise taseme tõstmisel suurima tähtsuse. On ilmne, et koorid, millised läbi teinud ettenähtud eelproovid, on laulupeo esinemiseks märksa küpsemad kui teised, kes kuidagi ise kodus laulud läbi vaadanud. Samuti on ilmne, et üldjuhi või instruktorigi käe all tehtud eelproov jätab tugeva ja püsiva mulje kooridele ning lauljatele hääst ja hoolikast muusikalisest tegevusest. Kohalikud koorijuhid, jälgides eelproovi, saavad uut

„Eesti Laulumehed“ oma aastapäeva puhul; esireas keskel juhataja T. Vettile

ergutust ja indu, — nad ei taha halvemad olla kui üldjuhivad, ei taha lauljaskonna silmis oma autoriteeti kaotada ning seepärast püüavad eelproovil saadud eduka töö muljet ka ise teostada.

Lõpuks, kui muu eeltöö on sooritatud, algavad pääproovid tuhandete ja tuhandete lauljate osavõtul. Siin pannakse see suur mass ühtlaselt, kõigi ettekande nõuete kohaselt musitseerima, — see on viimane tõuge ühislaulmise taseme tõstmiseks. Tuleb nimelt silmas pidada, et on teatav vahe üksikkoori ja ühendatud kooride esinemistehnikas, — viimane ei ole meil veel küllaldaselt arenenud ning tuleb igatahes edaspidi leida võimalusi selle enamaks arendamiseks.

Nii, lühidalt, toimub laulupidustuse muusikaline ettevalmistus, mis annab püsivaid muusikalise arengu tulemusi. Siia peaksid lisanduma veel mitmesugused loengud, referaadid, erikursused koorides enestes, seoses laulupeo kavaga, nagu seda soovitati mõõdund üldlaulupeo eel.

Tuleb aga märkida, et veelgi ei ole kõikjal jõutud arusaamisele, et lauljaskonna ja Lauljate Liidu silmis laulupidustused omavad eeskätt muusikalise arendamise sihi. Siin ja sääl ikkagi meil korraldatakse laulupidustusi veel paraadi, fassaadi huvides. Aetakse üle maa kokku mõnituhat lauljatangijat, ilma et nendega oleks suudetud

püsivalt tööd teha või nende omatööd kontrollida, lüüakse kuidagi kava suure hädaga maha ning arvatakse siis, et on taas toimunud ülev ja suurejooneline rahvuslik üritus, millest võttis suure rõõmu ja andumusega osa kogu maa.

Kui sellise paraditsemise vastu kihelkonna piirides Lauljate Liit mõõdund aastal astus kindlalt vastu laulupäevade korraldamise juhiste väljatöötamisega ja kehtimapanemisega, siis ometi ei hõlmanud see maakondlikke laulupidusid, ning sääl näeme edasi lohkamas lautamise ja paraaditsemise tendentsi. Tänu mainitud juhistele käesoleval suvel toimus vaid paar kohalikkude laulupäeva hää ettevalmistusega, kuna ühepäevapidutsejad ei julgenud püsiva töö juure asuda. Teisiti aga oli lugu maakondliku laulupeoga, mis sel korral toimus Tartus. Nagu oleme veendunud isikliku osavõtu, raadio ülekanne ja arvustuste kaudu, jättis see laulupidu muusikaliselt palju soovida, kusjuures kõike süüd ei saa veeretada vaid halvale ilmale. Kuigi Lauljate Liit aegsasti hoiatas Tartumaa osakonda liigse lautamise eest, eriti kooride kokkuajamise eest kõigist kodumaa surkadest, ei võetud seda siiski tõsiselt. Seejuures L. Liidu juhatus rõhutas, et kooride rohke osavõtu vastu ei saa midagi olla, kui nendega tehakse tublit eeltööd. Viimast ka lubati. Kuid nagu kiuste oli veel

möödunud talv eriti külm ja lumerohke, mistõttu ettenähtud proovid suurelt osalt jäid pidamata. Ei ole siis ka imestada, kui peopäevadeks kokkutulnud koorid pääproovil alles pidid asuma hääli õppima.

On selge, et sellistele nähetele tuleb lõpp teha. Meil on välja töötatud kindel laulupidustuste süsteem, milles iga pidustus peab alluma üldisele korrale ja suunale ning igaüks neist teist täiendama, kusjuures sihiks on see, et need pidustused viiksid edasi meie kooride ja orkestrite taset. Kui sellest nõudest kinni ei peeta, siis muutuvad laulupidustused vaid tühisteks paraadideks, laulu-

laatadeks millistel ei saa olla asukohta meie edenevas muusikakultuuris.

Lisaks sellele tuleb meele pidada, et mida laiahaardelisemalt laulupidustust tahetakse korraldada, seda enam nõuab ta kulusid ning seda kindlam on majanduslik puudujääk.

Oleme alanud uut ajastut meie rahvuslikus ja kultuurilises elus. Peab olema endastmõistetav, et see elureform tabab ka meie laialdast lauljas-mängijaskonda. Kindlalt tuleb asuda seisukohale: esikohale tõsta muusikaline arendamistöö, mitte aga väline paraaditsemine.

Muusikategelase Eduard Knude mälestuseks

Eduard Knude surmaga oleme kaotanud ühe oma tublimaid jõude puhkpillimuusika alal. Iseloomult tagasihoidlik, üldist tähelepanu mitte otsiv, on Ed. Knude meie laiemale muusikarahvale vähetuntuks jäänud. Ometi olid tema võimed sedavõrd hinnatavad, et temale usaldati VIII üldlaulupeo puhkpilliorkestrite üldjuhatamine. Veel on ta juhatanud asunduste laulupidu 1912. a. Narvas ja teisi laulupidustusi.

Ed. Knude sündis 7. märtsil 1877. a. Lillienbachi mõisas Narva lähedal. Õppis muusikat sõjaväe muusikakoolis ning selle lõpetamise järele tegutses Narvas muusikaõpetajana ja orkestrijuhina. Järgnevalt asus juhatama 4. jalaväepolgu orkestrit ja hiljem 1. diviisi orkestrit kuni pensionile minekuni. Kuid ka pensionäri-põlves ei loobunud ta kutsetööst, vaid jatkas tegevust Narvas orkestrijuhina kuni surmani.

Vaikselt ja välise hülguseta on toimunud Ed. Knude töö, kuid see on kannud hääd vilja. Juhatades orkestreid provintsilinnades, kus ametlikud koosseisud on väikesed, tuli tal alaliselt ise kanda hoolt selle eest, et kasvatada omale pillimehi noorte, eriti aga ajateenijate-sõdurite hulgast. Ning tänu Knude püsivale tööle oleme rikastanud paljude tublide pillimeestega, kes on tulnud tema koolist.

Kuid samuti tuli Knudel võidelda ka repertuaari raskustega. Kuna puudus algupärane helilooming puhkpilliorkestri tarvis, siis tuli seda hankida ise, — orkestreerides laule ja teistele instrumentidele määratud helindeid puhkpillidele. Siin osutas Ed.

ED. KNUDE

Knude tublit oskust, vilumust ja ka muusikalist maitset.

Ed. Knude ei olnud kuiv ega karm sõjaväe-kapelmeister, — ta oli eeskätt muusik, püüdes minimaalsetes võimalustes ja oludes anda parimat.

Tema elutöö on lisandunud meie puhkpillimuusika põllule tubli ja püsiva lõike uudismaad, — tänu temale selle eest!

Ülevaadet aastavahetusel

Lauljate Liidus

Teatavasti alates 1939. aastast on Lauljate Liidu tegevusaasta algus viidud 1. juulile. Seega käesoleval aastal 31. juunil lõppes esimene tegevusaasta volikogu poolt maksuma pandud uue korra alusel.

Praegu toimub Lauljate Liidus pinev aastavahetuse töö: koostatakse aruandeid, tehakse inventuuri, kavastatakse tegevusalasid ja eelarvet jne. Selle tööga tahetakse valmis jõuda augusti alguseks, mil kutsutakse kokku nõukogu ning hiljem volikogu, milline võtab vastu aruande, tegevuskava, eelarve ning valib uued L. Liidu organid.

Seega ühtlasi langeb Lauljate Liidu nü. „pööripäev“ peagu kokku meie üldise poliitilise ja kultuurilise pööripäevaga. On ilma pikemata selge, et ka Lauljate Liit ei saa ega taha oma tegevust edaspidi arendada nendes piirides ja suundades, millistes seda tuli hoida seni, vaid ka L. Liidul tuleb samuda ajaga kaasas ja täie energiaga asuda teostama oma otsest ja õiget sihti viia muusikalist arengut kõige laiematesse kihtidesse.

Heites pilku möödunud tegevusaastale, tuleb otseselt märkida, et see oli L. Liidu ligi 20 aastat kestnud tegevuses kõige raskemaid ja vaevalisemaid.

On selge, et ükski kultuuriline organisatsioon ei suuda oma normaalselt tegevust arendada ilma riikliku toeta. Nii on vajanud ja vajab seda ka edaspidi Lauljate Liitki. Tuleb aga märkida, et meil seni kultuuriliste organisatsioonide toetamise on valitsenud täielik juhuslikkus, plaanitus ja ebaühtlus.

Kui Lauljate Liit oma organisatsioonide arvult (ligemale 800 laulukoori ja orkestrit umbes 25.000 laulja-mängijaga) oli meie eraorganisatsioonidest suuremaja, siis ometi oma toetussummade suuruselt jäi ta viimasele plaanile. Lubatagu avalikult märkida, et kultuuriliste organisatsioonide toetamise küsimuses oli meil seni mänginud suurt osa summade kättesaamise oskus.

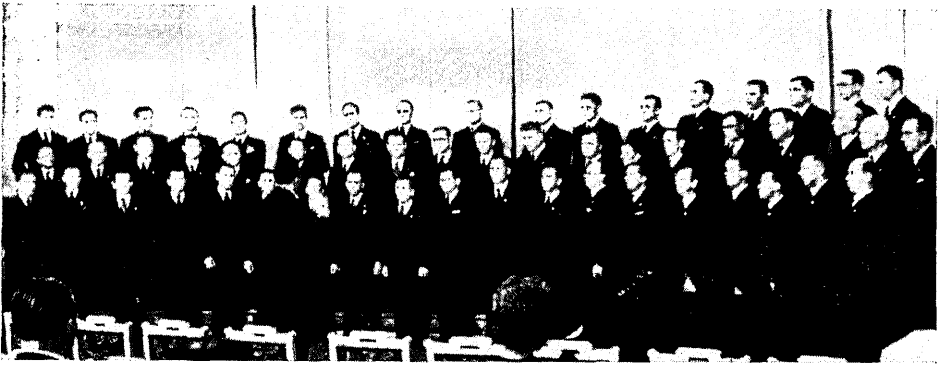
Kui mitmed organisatsioonid said toetusi miljoneid sente, siis Lauljate Liidus kujunes olukord selliseks, et möödunud tegevusaastal vähenes toetus Kr. 5000.— (loe ja kirjuta: viistuhat kroonil) pääle. Lisame otsekohe, et lauluväljaku rendina peab L. Liit igal aastal tasuma Kr. 1500.—, bürooruumide üürina teist Kr. 1500.—, seega need kuulud juba kokku teevad Kr. 3000.— Ülejää-

nud Kr. 2000.— eest pidi siis L. Liit ülal pidama büroo, teostama kooride varustamist nootidega, välja andma „Muusikalehte“, korraldama kursusi, andma osakondadele toetusi, osa võtma igasugustest aktustest ja muudest austusavaldustest jne. On selge igale inimesele, kes kunagi tegelnud kultuurilises organisatsioonis, et see oli tõesti võimatu seisukord.

Nii tuligi Lauljate Liidul katkestada kirjastustegevus, lõpetada „Muusikalehte“ noodilisa kaasaandmine, vallandada üks ametnik, teostada igakülgset kokkuhoidu, võtta ruumidesse allüürnikke jne. Olgu märgitud, et võrreldes mõnede teiste organisatsioonidega, kus väiksema liikmete arvu juures peeti suur hulk kõrgepalgalisi ametnikke, oli Lauljate Liidus 800 liikmesorganisatsiooni kohta 2 ametnikku. Arusaadavalt, et mitte tegevust täitsa välja surra lasta, tuli kahel inimesel töötada hommikupooliti kui ka õhtupooliti öieti pisikeses kuupalga eest, kusjuures muidugi ületunnitöö eest ei olnud võimalik saada mingit tasu, rääkimata haiguskindlustusest, vanusetasust ja muudest soodustustest.

Kõige kurvem oli olukord seetõttu, et ei saadud kirjastustegevust arendada, — koorilaulude ja orkestripalade väljaandmine lõpetati. Selle tulemusena koorid pidid läbi ajama vana materjaliga, mis sageli oli kümnepäevase juba läbi lauldud. Linnakoorig s. o. kontsentrakoorig, aga olid sunnitud hankima uusi laule autoritelt enestelt käsikirjalisel, kusjuures autorid muidugi ei saanud mingit honorari. Säärane ebaloomulik olukord võttis ära igasugused alused vähegi normaalse tegevuse arendamiseks.

Olgu märgitud, et Lauljate Liit on seni saanud toetust korraliseks tegevuseks Kultuurkapitali Helikonsti Sihtkapitali kaudu, milline kapital öieti on määratud loovkunstenike toetamiseks. Seetõttu tuli Lauljate Liidul pillilikult üteldes kiskuda toetussummad loovkunstenike eest ära. Tekkis mitmeid omavahelisi lahkelsid ja arusaamatusi, mis isegi tegevusaasta lõpul arenesid osalise juhatuskriisini. Tuleb aga lisaks sellele silmas pida, et kultuurkapitali tulud on igal aastal kõikumad, sõltudes viinamüügi tuludest. Kui möödunud aastal algatati üldist aktsiooni viinamüügi kitsendamise hääks, siis pidas Lauljate Liit oma kohuseks sellega kõigiti kaasa minna, ühineda vasta-

Tallinna Linnateenijate Meeskoor G. Ermesaksa juhatusel esinemas.

va märgukirjaga jne. See aktsioon andis tulemusi, — viinahinda tõsteti, mille tõttu viinamüügi tulud tunduvad läksid tagasi. Kuid ühes sellega läksid tagasi ka kultuurkapitali tulud, — nii ka Lauljate Liidu toetus. Vaevalt on kujutletav traagikoomilisem olukord: üldkultuuri huvides võttis Lauljate Liit osa karskusaktsioonist, — ühes sellega aga vähendas oma toetusi ja tegevusvõimalusi.

Juba viiendat aastat on Lauljate Liit esitanud märgukirju ja saatnud delegatsioone kõigisse mõeldavasse riigiasutusse, et ka Lauljate Liidule antaks edaspidi toetust Riigi eelarve korras, nagu seda saavad peagu kõik teised kultuuriorganisatsioonid. Paljudes asutustes ja isikute poolt saadi sellest nõudest küllaldaselt aru, — kuid salapäraselt ja mõistetamatult kusagil ikkagi jäi asi peatuma.

Loodame aga, et edaspidi ka laul ja muusika, rahva isemusteerimine leiab väarikat tähelepanu teiste kultuurialade kõrval, ning Lauljate Liidul võimalus avaneb aastaid paberil püsinud kavasid ellu viia, vabaneda esinduslike suurlaulupidude raskest ainelist koormast, välja tulla niisketest ja ebatervislikest urgastest, rakendada asjatundjaid muusikamehi igakülgele kooride arendamistööle, palgata vajalisel arvul tööjõude ja kaasa aidata meie kodumaa ning rahva laialdaste hulkade igakülgele muusikalisele arengule.

Olgu siinkohal siiski märgitud, et vaatamata suurtele ainelistele raskustele Lauljate Liit ka möödunud tegevusaastal suutis rohkesti korda saata. Eeskätt tuleb siin märkida T. Vettiku ulatusliku teose „Laulukoori

juhataja“ kirjastamist, millega pandi esimehele alus sellele kava elluviimiseks, mis meil juba aastaid on valmis koorijuhtide ettevalmistuse teostamiseks. Edasi tuleb märkida suure saavutisena Tallinna kooride ja orkestrite koondise loomist ja selle ühisürituse — vabaõhu kontserdi korraldamist. Tallinnas tegutses käesoleval kevadel 52 mitmesugust koori ja orkestrit, millistel on küllaldaselt ühiseid huvisid ja muresid. On täiesti loomulik, et need koorid ja orkestrid ühinesid ühiseks organisatsiooniks, et koos võidelda oma raskustega. Tuleb märkida, et koostööst arusaamine oli kiiduväärne ning ka leidis palju häid tabet selleks organiseerivaks tegevuseks.

Edasi olgu märgitud ulatuslikku „Valik ühislaulu I“ levikut. Kuigi see vihik eeskätt oli määratud isamaaliste ja rahvuslike aktuste puhul ühislaulu soodustamiseks, osutab ta sisult siiski mitmekesiseks ja viis rohkesti algupärasest lauluvara rahva hulka seltskondlikuks harrastuseks.

Veel olgu märgitud heliloojate M. Härma, A. Lätte, C. Kreegi ja M. Lüdig'i sünnipäevade puhul kontsert-aktuste korraldamist, teataval arvul ka uute helitööde kirjastamist, naiskoorilaulude võistluse korraldamist, hoogsat eeltööd XII üldlaulupeo kavade koostamiseks jne.

Kui aruanded on lõpulikult koostatud, siis tahame tagasi tulla möödunud tegevuse üksikasjalisemale käsitlesele, millest peaks selguma, et vaatamata kitsendustele ja vähestele võimalustele siiski Lauljate Liit on püüdnud kõigiti edukalt teostada oma ülesandeid ega pole lasknud käsi nõutult rüppe vajuda.

E. L.

Mitmesugust

Oma asjus.

„Päevalehe“ kunsti- ja kirjanduslisas nr. 18 K. Leichter käsitleb muusikaprobleeme ning võtab lõpuks sõna ka „Muusikalehe“ kohta. Ta teeb seda aga liiga pääliskaudselt, et põhjendada oma tooni teravust. Samas ka tema loogika ei pea paika ja andmed osutuvad puudulikeks.

Kahekümne üldsõnalise reaga on K. Leichter välja ütelnud halvustamised, mida korraliku ja vastutava mõtteavalduse juures mitte ei tehta.

Oma artiklis eespool K. Leichter väidab, „et seni puudub täiesti eesti muusikaajaloo uurimine ja muusikateaduse viljelemine.“ Hiljem ta aga küsib, miks „Muusikaleht“ uurimusi ei avalda. Põhjus on siin lihtne: „Muusikaleht“ ei saa oma 3—4-sendise reahonorari juures uurimusi tellida. Siit järgneb ka, milliseid summe „Muusikaleht“ on toetuseks saanud.

K. Leichter pillub hooletult sõnu. Ta ei austa kindlaid fakte ega küsi eneses järele asjade põhjuste üle. Seejuures ta heidab tumedaid varje huupi ja üldiselt. Mehekomme siiski nõuab kindlaid ning selge vastutavusega mõtteid.

Võime K. Leichter'i tähelepanu juhtida asjaolule, et „Muusikaleht“ ometi käsitleb neid küsimusi, mis ta ütleb sääl puuduvat. Kui ta „Muusikalehte“ ise järjekindlalt ei loe, siis ei tohi seda huupi üldistada.

Käesolevaga „Muusikalehe“ toimetus tõrjub tagasi K. Leichter'i hoolimatud etteheited ning väärtetead ajakirja, selle lugupeetavate kaastöölise ja lugejate arvel. K. Leichter aga peaks nüüd järjekorras tulema kindlate ning põhjendatud väitlustega.

„Muusikalehe“ toimetus.

Maakondlikud laulupeod 1941. a. suvel Viljandis ja Narvas.

Teatavasti toimuvad maakondlikud laulupeod Lauljate Liidu volikogu poolt viieks aastaks ette määratud kava alusel. Selle kava kohaselt 1941. a. korraldavad maakondlikud laulupeod L. Liidu Viljandimaa osakond Viljandis ja Virumaa osakond Narvas.

Mõlemad osakonnad on juba asunud eel-töödele. Nii on koostatud laulude kava, mis segakooride osas enamuse laulude suhtes on mõlemale maakonnale ühine. Noodi trükkib Lauljate Liit ning see on praegu trükki andmisel T. Vettiku toimetusel.

Mees- ja naiskooride kavades olevaid laule eriraamatuna ei trükitata, vaid nendeks kasutatakse lahtisi noodiandeid.

Kuna kevadise aja tõttu L. Liidu nõukogu koosoleku kokkukutsumine oleks olnud raskustega seotud, siis otsustas L. Liidu juhatus kava anda trükki oma vastutusel, esitades selle kinnitamiseks sügisel nõukogu koosolekul. Noodiraamatu trükkimisega tahetakse jõuda valmis septembrikuuks, mil kooride tegevushooaja alguseks oleks see saadaval.

Loodi Lauljate Liidu Tallinna koondis.

Lauljate Liidu põhikiri näeb ette kooride ja orkestrite organiseerumise kolmel joonel: üldine organiseerumine L. Liitu, organiseerumine erialade järgi sektsioonideks ja kolmandaks — maakondlike ühikute kaudu osakondadeks. Osakondade ülesandeks on olla kohalikeks muusikalisiks keskusiks ja täita kõiki L. Liidu ülesandeid kohtadel.

Tallinnas asub praegu 52 Lauljate Liidu liiget-organisatsiooni, milline arv on suurem kui mõnes väiksemas maakonnas. Kuna lisaks sellele Tallinna kooridel ja orkestritel on küllaldaselt ühiseid ülesandeid ja muresid, siis näib endastmõistetavana, et ka Tallinna koorid ja orkestrid moodustavad omaette organisatsioonilise ühiku.

Sellekohane mõte kerkis üles juba ammugi, viidi aga teoks maikuus, mil toimus Tallinna kooride ja orkestrite esindajate ühine nõupidamine. Nõupidamisel otsustati üksmeelselt tunnustada Tallinna osakonna asutamine vajaliseks. Kuna aga praegune põhikiri näeb ette osakondade asutamise vaid maakonna piirides, mitte linnades, siis avaldati soovi, et L. Liidu juhatus astuks samme L. Liidu põhikirja vastava paragrahvi muutmiseks, seni aga tegutseda Tallinna koondisena.

Koondise juhatusse valiti 10 liiget, kes ka omavahel jaotasid ametid järgmiselt: esimees — A. Sibul, abiesimehed — P. P. Lüdigi ja I. Kahu, sekretär — R. Salumägi sekretäri abi — P. Lipre, laekur — A. Põlder, laekuri abi — V. Mändvere, ametita juhatusliikmed — H. Jakobson, M. Laurimaa ja G. Ernesaks. Viimase tagasiastumisel tuli juhatusse M. Praun.

Koondise esimese üritusena korraldati pühapäeval, 2. juunil Tallinna kooride ja orkestrite ühine vabaõhu kontsert lauluväljakul. Kuigi selle suure ürituse korraldamiseks oli aega jäänud vaid paar nädalat, läks see kõigiti korda. Kavva võeti laulud, mis

kõigil kooridel olid juba õpitud ning mis meie lauluvaras on saanud üldiselt tuntuiks ja armastatuiks. See hõlbustas suuresti ettevalmistust ning aitas kaasa ka muusikalise õnnestumisele.

Kontserti külastas maksuliste pääsmetega 3001 inimest, tulu saadi Kr. 1.342.10, kulusid oli Kr. 602.10, seega ülejääki 740.—. Tuleb märkida, et kõik tegelased, üldjuhud, korraldajad, kassapidajad, korrapidajad jne. töötasid tasuta, millest tingituna ka kulude suhtes saadi teostada kokkuhoidu.

Koondise edaspidine töökava jäeti sügiseks. Kontserdi ülejääk aga otsustati kasutada kontsertkooride varustamiseks uue noodivaraga.

Tulemas muusika-aasta.

Käesoleval aastal täitub 100 aastat Põltsamaa koori asutamisest. Kuigi ehk see koor ei olnud esimene omasarnane ning arvata-vasti mitmehäälset laulu harrastati varemgi mitmel pool, jääb Põltsamaa koori tegevus siiski meie koorilaulu ja ühtlasi kunstmuusika laialdasema arengu alguspunktiks, kuna just selle koori eeskujul ja ergutusel meil kõikjal tekkis koore.

Selle tähtsa juubeli pühitsemiseks, on Lauljate Liit mõlgnutanud kavatsusi juba mõnda aega. Maikuuks kokku kutsutud asutiste ja organisatsioonide esindajate ühisel nõupidamisel otsustati tähistada seda juubelit muusika-aasta korraldamisega, analoogiliselt meil seni toimunud raamatuaastale ja kunstiaastale, mis areneb praegu. Esialgelt jäeti muusika-aasta avaaeg lahtiseks, kuid see peaks toimuma 1941. a. pääle kunsti-aasta lõppu.

Lauljate Liidu ringkondades pooldati esialgu muusikanädala korraldamist ning vastavalt sellele koostati ka sellekohaste ürituste kava. Nüüd aga tuleb kava mitmeti laiendada. Üldiselt peaks muusika-aasta puhul leidma esitamist kõik meie muusikalad, kusjuures lähtutaks seisukohast, teostada võimalikult laialdast propagandat muusika hääks laiades hulkades ja tutvustada meie muusika seniseid saavutusi. Nii oleks kavas kooride, orkestrite, solistide, kammeransambliite kontserdid, aktused, näitused, muusika-erisaated raadios, ajalehtede ja ajakirjade eriartiklid, mitmed muusikalised võistlused, auhindamised ja premeerimised jne. Muude hulgas on ette nähtud laialdane muusika arenguloolise materjali kogumine. Viimase teostamiseks tahetakse rakendada kõik kohalikud koorid ja nende juhud, kes koguksid materjale kohapäälse muusikaelu arengust, koostades vastavad referaadid, mis

„Eesti Laulumehed“ oma aastapäeva puhul teenetemärke andmas

tuleksid esitamisele kohapäälsetel aktustel ning milliste materjalid koonduksid kõik Lauljate Liitu.

Ettevalmistusi muusika-aasta teostamiseks tahetakse alata celoleval sügisel.

Uumat muusikakirjandust Lauljate Liidu kesklas.

„Eesti Meeslaul“ nr. 59/60 — Lauljate Liidu Meeskooride Sektsiooni kirjastus, hind L. Liidu liikmeile 20, teistele 30 senti.

See kaksikanne sisaldab 6 kerget meeskoorilaulu, mis on sobivad ettekandeks vähematele meeskooridele ja meeskvarartetidele. R. Päts — „Lipulaul“, V. Juhandi — „Õnne, Eesti“, E. Vörk „Lauliku kodu“, M. Lüdigi — „Põlismetsa järv“, J. Aavik — „Karjapoiss“ ja E. Vörk — „Isamaale“, need on üldiselt hästi tuntud ja läbilõõnud laulud, milliseid sisaldab see vihik. Lisaks sellele on trükitud ära ka E. Vörgu „Ela!“, milline sellekohasel võistlusel auhinnaati.

V. Hirvesoo — „Kevad kõnnib“, marss puhkpilliorkestrile, Lauljate Liidu Puhkpil-

limuusika Sektsiooni kirjastus, hind L. Liidu liikmeile Kr. 2.—, teistele Kr. 3.—.

See on järjekordne lisand meie algupäras-tele puhkpilliorkestri marssidele. Autor, ise mängija, orkestrijuht ja Tartu muusikakooli õpilane, on kasutanud tuntud rahvaviisi „Tütre tänu“ pääviisina ning loonud rõõmsatujulise, kergesti mängitava marsi.

J. Leiger (Zeiger) — Kolm käigumarssi:
1. „Väike marss“, 2. „Pelgupaik“, 3. „Rinaldini-marss“, iga komplekti hind Kr. 1.50.

Need on lihtsad, kahe- ja kolmeosalised käigumarssid, millisteks on kasutatud üldiselt tuntud viise ja mis on kõigile orkestritele jõukohased. Marsid on ilmunud väikeses kaustas, seega kerged kaasas kanda.

Konservatooriumi lõpetajaid.

E. V. Tallinna Konservatooriumi lõpetasid tänavu 34 isikut järgmistelt aladelt:

Kompositsioon.

Prof. A. Kapi klass — Johannes Kappel.

Kirikumuusika.

Õp. U. Topman'i klass — Endel Kink, Harri Kõrviis, Neeme Laanepõld, Harald Ojason, Helen Tobias.

Klaver.

Prof. T. Lemba klass — Ludmilla Mandel, Roman Matsov, Edith Olev, Erika Rikand, Helena Uesson.

Prof. A. Lemba klass — Nadežda Christiansen, Georg Heuer, Erna Spuul, Frederike Tanner, Otilie Valdna.

Van. õp. H. Viitol-Mäevälja klass — Marta Rõbing.

Laul.

Van. õp. A. Arderi klass — Jutta Kuurmann, Liidia Laks.

Prof. L. Hellat-Lemba klass — Helmi Aus, Martha Pank, Melitta Veenre.

Täiendavalt diplomi saanud — Elsa Pärn.

Keelpillid.

Õp. V. Alumäe viiuliklass — Roman Matsov, Arnold Randma.

Õp. A. Karjuse čelloklass — Ferdinand Väin.

Õp. S. Tobiase harfiklass — Olga Nurk.

Puhkpillid.

Õp. E. Brauer'i flöödiklass — Elmar Päeske.

Van. õp. M. Prokofjev'i oboeklass — Arvid Kappet, Anton Pedak.

Van. õpet. A. Kõheliku metsasarveklass — Eduard Jürjen, Eduard Hiob.

Prof. J. Vaksa kornetiklass — Harri Velend.

Prof. R. Kulli trombooniklass — Rudolf Kivi.

K. Tüرنpu nimeline koorilauluauhind 1939. a. toodangust

on otsustatud anda heliloojale Mart Saarele „Laanehaldjate laulu“ eest (ilmunud rahvakoored nr. 58). Toimikond kuhu kuulusid: H. Eller, C. Kreek, K. Leinus, O. Roots ja E. Ruber, vaatas läbi 82 laulu, mis kuulusid 1939. a. toodangusse. Nende hulgast tunnustati veel paremaiks pääle ülalmärgitud auhinnatud laulu järgmised üheksa laulu:

1. A. Karindi — „Oleks“

2. E. Oja — „Suurt Marit ja Pisikest Peetrit“

3. V. Nerep — „Kaame daam“

4. M. Saar — „Mardilaul“

5. M. Saar — „Kääbuste laul“

6. A. Kapp — „Mu muistne, kuldne pärismaa“

7. A. Karindi — „Käökene, kuldalindu“

8. G. Ernesaks — „Päike vajus pärna- puule“

9. G. Ernesaks — „Väiku sõsar vellega“.

Alates 1930. a., mil K. Tüرنpu nimeline auhinnakapital alustas tegevust, on M. Saar saanud neljal korral auhinna ning 90 parimaks tunnustatud koorilaulust 30 on olnud tema loodud.

Remont „Estonia“ kontsertsaalis.

„Estonia“ kontsertsaalis algas juunikuus ulatuslikum remont, mida see meie paremaid saale ka juba ammuugi pikemat aega vajas. Kuuldavasti kavatsetakse laiendada kontsertpoodiumi ja teha uued kooriastmed. Olgu märgitud, et vanad kooriastmed olid juba sedavõrd pehastanud, et mitmel korral lauljad vajusid läbi laudade. Ka oli poodium suurte ühenduskooride esinemiseks liiga väike, mis andis end eriti tunda sel puhul, kui kogunes kokku 500 ja enam lauljat heliloojate kontsert-aktuste puhul.

L. L. Tallinna koondise tegevusest.

Lauljate Liidu Tallinna koondis on asunud kava välja töötama, kuidas edaspidi varustada kontsertkoore vajalise uue repertuaariga. Kuna meil kontsertkooride arv ei ole kuigi suur ning need vajavad alaliselt uut repertuaari, siis ei ole selle levitamine trükkimise teel ratsionaalne. On asutud seisukohale, et Lauljate Liidul tuleks koondada oma juure arvukalt heliloojate käsikirju, millistest saadetakse äratõmbed kontsertkooridele tutvumiseks ja tellimiste esitamiseks. Vastavalt tellimistele tuleks siis käsikiri paljundamisele, mis hoiaks ära nootide lattu trükkimist. Loomulikult ei saada sel puhul kasutada tavalist nootide trükkimist, vaid

neid tuleks paljundada sel teel, et järele jääks šabloon, millega võimalik oleks igal ajal noote juure muretseda.

Praegu on läbivaatamisel sellekohases toimkonnas Lauljate Liidus olemasolev käsikirjade kogu. Ühenduses sellega palutakse kõiki heliloojaid esitada veel uusi laule, et võimalik oleks koorisid eeloleva hooaja alguseks nootidega varustada.

Puhkpillimuusika arendamine.

Lauljate Liidu Puhkpillimuusika Sektsiooni juhatus on välja töötanud ulatusliku kava meie puhkpillimuusika arendamiseks. Selle kohaselt tahetakse eeskätt rõhku panna orkestrijuhtide kaadri loomisele vastavate kurstuste, õppekirjanduse ja katsete varal. Ka on pöördutud nende keskorganisatsioonide poole, milliste juures töötab puhkpilliorkestreid, et nad senisest enam pööraksid tähelepanu puhkpillimuusika üldisele arendamisele L. Liidu poolt väljatöötatud kavade alusel.

Kavade ellurakendamisele tahetakse asuda alates eelolevast sügisest.

Mälestati Evald Aava.

Maikuu 21. päeval täitus aasta helilooja ja koorijuhhi Evald Aava surmast. See aasta on olnud rikas sündmusist, mis on tõmmanud endale kogu tähelepanu ja sundinud unustama endised mured ja leinad. Siiski Evald Aava kaotus meie muusikaelus ei une ne aastaga ega aastakümnetega. Selliseid andekaid, energilisi ja algatusvõimelisi tööjõude, nagu seda oli Evald Aav, ei ole meie muusikaelus palju ning iga kaotus nende ridades on raskeks löögiks.

Surma aastapäeval kogunesid kadunu juhataja olnud koorid tema kalmule, kus asetati pärgi ja lauldi tema mälestuseks. Kõik suuremad kavatsused jäädvustada Evald Aava mälestust väarikamalt on pidanud jääma rahulikumaid ja avaramaid aegu ootama.

Muusikamuuseumi üldkoosolek.

Muusikamuuseumi Ühing pidas 27. mail s. a. oma kuenda tegevusaasta üldkoosolekut. Võeti vastu aruanne, milles tulud-kulud tasakaalus Kr. 3250.— ning eelarve, milles tulud-kulud tasakaalus Kr. 5950.—. Aruande puhul selgus, et ühingul on tulnud tegutseda väga piiratud võimalustes, mistärast ei ole saadud teostada ettenähtud kavatsusi täies ulatuses. Eriti tuleb kahetseda seda, et ei leidunud krediite rahvapillimeeste ja -laulike heliplaadistamise ulatuslikumaks läbi-

viimiseks, kuna ju aasta-aastalt variseb neid vanu muusikaveteraane manalasse, viies kaasa lugusid ja laule, millised noored enam ei oska.

Tulevases tegevuskavas on ette nähtud muuseumile avaramate ruumide hankimine, kuna praegu võidakse kasutada vaid väikest tornituba konservatooriumi hoones, mis on esemetega sedavõrd täidetud, et suuremate ekskursioonide külastamine on muutunud võimatuks.

Kavatsusel Rahvakonservatooriumi asutamine.

Rahvakonservatooriumi asutamise asjas peeti maikuu nõupidamine, millest võttis osa muusikaliste ja seltskondlike organisatsioonide esindajaid. Nõupidamisel otsustati luua Rahvakonservatooriumi Selts, millise juure tuleks asutada rahvakonservatoorium. Valiti toimkonnad, millised asuvad välja töötama põhikirja, asutise ülalpidamise põhimäärusi ja õppekavasid. Nii siis on jõutud esialgsetest kavatsustest kindlamailmeliste sammudeni ning tuleb ootama jääda, millise ilme ja kuju see uus muusikaline asutis võtab.

Nagu ajalehtedele antud informatsioonist nähtub, tahetakse rahvakonservatooriumis erilist rõhku panna maa orkestrimängijate ja koorijuhhtide ettevalmistusele. Kuidas ja millises ulatuses seda kavatakse läbi viia, selgub müüdugi edaspidi.

Töölismuusika Ühingu tegevusrohke hooaeg.

Tallinna Töölismuusika Ühing on avaldanud kokkuvõtted möödunud muusikalise hooaja vältel tehtud töö kohta. Selgub, et ühingu koorid ja orkestrid on üldse esinenud 46 korda. Rahvakontserte on antud 16, aktustel esinetud 16 korral, suurkontserte on korraldatud 2, Tallinna koolide õpilasile antud 1 kontsert, kontsertreise on korraldatud Pärnusse ja Viljandisse, kirikukontserte antud 1. jõulupuudel esinetud 7 korral jne. Nagu siit nähtub, on olnud ühingu tegevus aasta jooksul väga intensiivne, kusjuures sagedamini on esinenud sümfooniaorkester. Osavõtt kõigist esinemistest on olnud elav.

A. Uritamm õppereisule N. Liitu.

Noor helilooja Artur Uritamm, saanud reisustipendiumi Eesti Vabrikantide Ühingult ja Vabariigi Presidendilt, siirdus õppereisule N. Liitu. Matk kestab mõned nädalad. A. Uritamm kirjutab meie ajakirjale oma tähe-

lepanekuid N. Liidu muusikalisest arengust ja säälseist muusikaundiseist juba järgmiseks numbriks.

Prof. A. Pappmehl 50-a.

Tallinna konservatooriumi viiuliõpetaja prof. A. Pappmehl püüdis 22. mail oma 50. sünnipäeva. Juubilar omandas oma muusikalise hariduse Müncheni kuninglikus akadeemias, mille lõpetas 1914. a. Tallinna konservatooriumi õppejõuks kutsuti 1919. a., seega konservatooriumi rajamisel. Professori ühendati 1. aprillil 1938. a.

Prof. A. Pappmehl'i tunneme pedagoogina, kelle koolist on tulnud meil rida viiuldajaid. Kuid samuti on ta tuntud kontsertandina, olles esinenud kõigis kodumaa linnades ja välismaal.

Jubeli puhul annetati temale Haridusministeeriumi poolt teenetekiri.

A. Virkhaus'i sünnipäevaaktus.

17. mail s. a. tähistati Tartu Lauljate Liidu Tartumaa osakonna korraldusel „Vanemuise“ kontsertsaalis muusikapedagoogi ja helilooja A. Virkhaus'i 60. sünnipäeva. Kontsert-aktusele oli kogunenud rohkesti publikut, nende hulgas tuntud heliloojaid ja muusikuid. Kontsertosas esines puhkpilliorkester, Tartu Meeslaulu Selts, H. Treffneri gümnaasiumi sümfooniaorkester, ühendatud segakoorid ning solistidena sopran T. Kroon ja bariton K. Põlde.

Juubilarile toodi rohkesti õnnitlusi ja kinke Astusekõne pidas dir. K. Treffner, andes ülevaate juubilarite tegevusest ja elust. Pärast kontsert-aktust korraldati koosviibimine Tartu Kirjanduse ja Kunsti Klubi poolt.

TMS Põltsamaal.

Põltsamaa laulukoori 100-a. juubeli tähistamiseks korraldas Tallinna Meestelaulu Seltsi meeskoor 25. mail s. a. kontsertmatka Põltsamaale, kus anti kontsert. Kontserdil esinoti 16 lauluga. Aktusekõnega esines TMS auesimees J. Reintalu, andes ülevaate Põlt-

samaa koori tegevusest ja mõjust meie üldisele muusikaarengule.

Tallinna Meeslaulu Seltsi kontsertmatk juhatas sisse need üritused, mis meil on kavatsusel selle juubeli puhul ja millistest lähemalt toome edaspidi.

Ka Tartus otsitakse uut lauluväljakut.

Möödunud Tartumaa laulupidu osutas veelkordselt, et avaral väljakul ilma spetsiaalse kõlakojata laulupidustuste korraldamine ei ole otstarbekas, kuna laulu kõlavus on väike, sageli puhub külm tuul, väljak ise asub linnast kaugel jne.

Nüüd on Tartu muusikategelaskonnas üles kerkinud mõte rajada uus lauluväljak südalinna Toomeorgu, kus V ülemaalse meeslaulupäeva ja möödunud Tartumaa laulupäeva puhul peeti vabaõhu jumalateenistusi. See oruke moodustab peagu loomuliku amfi-teatri, — oleks vajaline vaid ümbrust korraldada, ehitada kõlakoda ning pingid. Seejuures võiks see väljak jääda alaliseks avalikuks väljakuks, kus korraldataks koosolekuid, kontserte, vabaõhuetendusi jne.

Praegu tähendatud orguke on võrdlemisi mahajäetud olukorras ning hiljuti veeti sinna veel prügi. Selle kordasäädmisega muutuks ka linna sisemus kaunimaks.

Esialgsete arvestuste järele mahutaks väljak 2000—3000 tegelase tarvis kõlakojas ning kuni 6000 inimese jaoks istekohad. Ei oleks kahtlust, et akustika sääl on häa. Samuti oleks see looduslikult kaunis kohas ja kaitsitud tuulte eest kõrgete puudega.

Varemalt on kõnes olnud lauluväljaku rajamine Tähtvere väljakule. Kuid sääl on ümbrus veelgi lagedam kui praegusel Tammeväljakul ning lisaks sellele maapind planeerimata, mistõttu sinna lauluväljaku rajamine oleks võrdlemisi kulukas ja otstarbekuse suhtes küsitav.

Lauljate Liidu Tartumaa osakond kavatses juba tuleval aastal Toomeorus korraldada laulupäeva, millest võtaks osa Tartu ja ümbruskonna koorid.

Tegev ja vastutav toimetaja

EDUARD VIGNAPUU

Toimetuse kolleegium:

prof. J. AAVIK, A. OINAS, prof. J. VAKS.

Väljaandja Eesti Lauljate Liit, Tallinn, Lai 11, telefon 431-82.

Puhkpilliorkestritele!

JUHAN LEIGERI

„Kolm käigumarssi“

1. Väike marss,
2. Pelgupaik,
3. Rinaldini marss.

Sobivad ka väiksema koosseisuga orkestritele. Hind à kr. 1.50

EESTI LAULJATE LIIT
Tallinn, Lai 11.

Uudis puhkpilliorkestritele!

V. Hirvesoo „Kevad kõnnib“, käigumarss

Hind L. Liidu liikmeile Kr. 2.—, teistele Kr. 3.—

Kirjastus ja keskladu
EESTI LAULJATE LIIT
Tallinn, Lai 11.

Naiskooridele!

Ilmus naiskooridele seatud

M. HÄRMA „TULJAK“

Eesti Naiskoorid anne nr. 21 — Hind L. L. liikmeile 10 s. teistele 15 s.
Jälle saadaval G. Ernesaksa „Naiskoori laulud“ üksikuil lehtedel.
Sisaldab järgmised laulud: „Merele“, „Pääsuke“, „Punane õunapuu õis“, „Meelespea“, „Isamaale“, „Emale“, „Ohvrituli“, „Õhtulaul“ ja „Oli mul rikas ristiisa“. — Hind à 6 senti.

Eesti Lauljate Liit, Tallinn, Lai 11.

J. Uettk

Praktiline noodiõpetus laulukooridele

HIND 60 SENTI

See on 144-leheküljeline teos, milles huvitavalt ja elavalt käsitletakse muusika algteooria küsimusi. Sisaldab 225 laulu, harjutust, noodinäidet, tabelit ja joonist. Neist 66 laulu on toodud kahehäälses (nais- ja meeshääli) seades selliselt, et sobivad seltskondlike ühislauludena.

EESTI LAULJATE LIIT, TALLINN, LAI 11.

T. Vettik

A CAPPELLA

„LAULUKOORI JUHATAJA“ KÄSIRAAMAT

Dõhjalik teos koorijuhatamise alasse kuuluvate küsimuste üle. Koostanud rahvakooriguhi normaalteadmiste kava alusel, lähtudes puhtpraktilisest õppemeetodist. Raamat sisaldab kokku üle 450 laulu, harjutuse, noodinäite, tabeli ja joonise. **Hind Kr. 5.—**

Kirjastus ja ladu

EESTI LAULJATE LIIT

Tallinn, Lai 11. Posti jooksev arve nr. 235.

Kõigile meeskoori juhatajatele ja liikmeile!

MEESKOORIDE LAULUVARA

EESTI MEESLAUL I SARI

EESTI MEESLAULU anded 1—50 kokkõidetult, ühes sisukorraga.

Hind kalingurkõites Kr. 5.—, nahkkõites Kr. 7.—.

EESTI MEESLAULU annete sisukord 1—50 andeni saadaval 20 senti eks.

EESTI LAULJATE LIIT

TALLINN, LAI 11. POSTI JOOKSEV ARVE NR. 235